Lokalny Plan Działania

dla osiedla Azory w Krakowie

(kwiecień 2015 r.)

Lokalny Plan Działania dla osiedla Azory w Krakowie

Spis treści

1. Cele i uwarunkowania dla powstania Lokalnego Planu Działania Osiedla Azory 4

1.1. Główne cele Lokalnego Planu Działania 4

1.2. Warunki realizacji projektu 5

1.2.1. Specyfika projektów realizowanych w ramach programu URBACT II 5

1.2.2. Kraków – uwarunkowania lokalne dla projektu 5

1.2.3. Proces rehabilitacji jako odpowiedź na problemy miasta Krakowa 6

1.2.4. Efekty projektu USER, jako element polityki przestrzennej miasta 7

1.3. Założenia 8

1.3.1. Problematyka ogólna projektu USER 8

1.3.2. Obszar działalności projektowej – kryteria wyboru 9

1.3.3. Azory – lokalizacja i charakterystyka 9

1.3.4. Strony zainteresowane/Interesariusze 12

2. Metodologia 13

2.1. Metody pracy przy projektach URBACT II – podejście partycypacyjne 13

2.2. Projekt USER – realizacja 14

2.2.1. Poziom międzynarodowy 14

2.2.2. Poziom lokalny 18

3. Diagnoza 38

3.1. Cele diagnozy 38

3.2. Analiza problemów 38

3.3. Obszary diagnozy 40

3.4. Wnioski szczegółowe w ramach analizowanych obszarów 42

A. Kształt, funkcja i układ przestrzeni publicznych 42

A.1. Kształt przestrzenny 43

A.2. Układ funkcjonalny 44

B. Dostępność i komfort zamieszkania 45

B.1. Dostępność 46

B.2. Komfort i zdrowie mieszkańców 48

C. Zarządzanie przestrzenią oraz relacje sąsiedzkie 51

C.1. Przenikanie się przestrzeni publicznej i prywatnej..... 52

C.2. Relacje sąsiedzkie 54

4. Problemy – cele – działania 54

5. Źródła finansowania projektów wypracowanych w ramach Lokalnego Planu Działania. 72

6. Podsumowanie 80

1. Cele i uwarunkowania dla powstania Lokalnego Planu Działania Osiedla Azory

1.1. Główne cele Lokalnego Planu Działania

Celem ogólnym jest wskazanie ukierunkowania działań mających na celu poprawę jakości przestrzeni publicznych na Osiedlu Azory. Ich realizacja pozwoli przekształcić osiedle Azory w miejsce, w którym wszyscy mieszkańcy będą mogli doświadczyć dobrej jakości życia, korzystać z lokalnych usług i cieszyć się wysokiej jakości środowiskiem naturalnym. Wyzwaniem jest otwarcie dzielnicy na inne miejsca w Krakowie i utworzenie z tego obszaru integralnej części miasta, jak również miejsca rozwoju dla przyszłego sektora pracy, edukacji i mieszkalnictwa oraz naturalnego łącznika między centrum a peryferiami.

Jednym z głównych celów działań podejmowanych w ramach projektu USER i Lokalnego Planu Działania jest wypromowanie konkretnych zalet dzielnicy, zwiększenie promocji jej walorów i zilustrowanie jej potencjału, by przyciągnąć nowe inwestycje i nowych mieszkańców. W tym celu należy zrealizować pomysły opracowane przez Lokalną Grupę Wsparcia, przekształcając je w konkretne projekty możliwe do wykonania w ramach dostępnych programów finansowania. Efektem ich realizacji będzie uzyskanie dobrej jakości przestrzeni publicznej oraz rozwiązanie problemów wskazanych przez użytkowników osiedla na Azorach, co wpisuje się w założenia planu działania miasta Krakowa. Ma on na celu przede wszystkim modernizację przestrzeni publicznych, tak by uczynić je atrakcyjnymi dla mieszkańców osiedla i pozostałych obszarów miasta oraz umożliwienie ich sprawnego zarządzania przy równoczesnym ograniczeniu jego kosztów.

Kolejnym celem Lokalnego Planu Działania jest znalezienie sposobu na to, by obecne regulacje oraz związane z nimi środki wspierały proces wdrażania opracowanych projektów oraz były w zgodzie ze strategicznymi programami i projektami już zrealizowanymi na terenie miasta Krakowa. Bardzo ważną kwestią jest stworzenie lokalnej społeczności obywatelskiej w celu zaangażowania mieszkańców miasta w działalność publiczną na rzecz rozwoju miasta i zwiększenia uczestnictwa mieszkańców w zakresie poprawy jakości życia w ich dzielnicy. Celem przedmiotowego LPD jest zgromadzenie różnych podmiotów lokalnych, aby znalazły sposób, by działać razem tworząc tętniącą życiem, odnoszącą sukces, zróżnicowaną dzielnicę.

Dzięki wspólnym działaniom jej użytkownicy będą mieli sposobność korzystania z istniejących i nowych możliwości powstających w wyniku realizacji LPD.

1.2. Warunki realizacji projektu

Miasta europejskie doświadczają obecnie podobnych problemów związanych z gwałtownym nasileniem procesów urbanizacji i ich negatywnych skutków. Projekt USER realizowany był w ramach jednego z programów unijnych - URBACT II, mających na celu poprawę jakości oraz warunków życia mieszkańców poprzez wymianę doświadczeń pomiędzy miastami krajów europejskich. Taki rodzaj projektów niesie za sobą możliwości skorzystania z wiedzy i praktyk zaangażowanych weń partnerów, ale również ograniczenia.

1.2.1. Specyfika projektów realizowanych w ramach programu URBACT II

Korzyści płynące z realizacji działań w ramach URBACT II wynikają z pracy na dwóch poziomach. Doświadczenia zdobywane poprzez kontakty międzynarodowe dyskutowane są na szczeblu lokalnym na forum zaangażowanych w realizację projektu interesariuszy reprezentujących różne środowiska: mieszkańców, instytucji, przedsiębiorców. Zainteresowanych zrzeszają tzw. Lokalne Grupy Wsparcia, których członkowie wskazują bieżące problemy i konflikty na terenie realizacji projektu i proponują sposoby ich rozwiązywania. Głównym ograniczeniem w realizacji pomysłów wyłonionych podczas wykonywania projektu jest brak możliwości bezpośredniego finansowania działań z budżetu, co często powoduje brak wiary w sens podejmowanej pracy.

Obok możliwości i ograniczeń wynikających ze specyfiki samego projektu, wspólnych dla działań poszczególnych partnerów istotne były również uwarunkowania dla jego realizacji wynikające z sytuacji gospodarczej i społecznej Krakowa, a także z charakterystyki dzielnicy oraz konkretnego obszaru osiedla Azory na jakim był on realizowany oraz społeczności lokalnej jego mieszkańców i użytkowników.

1.2.2. Kraków – uwarunkowania lokalne dla projektu

Kraków to drugie co do wielkości miasto w Polsce liczące ok. 760 tys. mieszkańców[1] z czego 144 tys. mieszka na wielkoblokowych osiedlach mieszkaniowych.[2] Według danych statystycznych dotyczących polskich nieruchomości publikowanych przez GUS w roku 2011 ok. 80% mieszkań w miastach stanowią lokale w budynkach mieszkalnych wielorodzinnych. Można zatem wnioskować, że problemy techniczne, socjologiczne i społeczne oraz

[1] NAJWIĘKSZE MIASTA POD WZGLĘDEM LICZBY LUDNOŚCI - STAN NA 31.12.2013 R. GUS
[2] Na rok 2011 wg. Wielokryterialnej Analizy...

zagadnienia polityczno-ekonomiczne dotyczące jakości życia na osiedlach dotykają 1/4 mieszkańców miasta. Znajduje to odbicie również w wizerunku przestrzeni publicznej związanej z miejscem zamieszkania. Komfort użytkowania, stan utrzymania, stan techniczny i zainwestowanie terenów wspólnych jest wyrazem współczesnej kondycji blokowisk.

Il. 1 Stan przestrzeni publicznej Azorów

Poprawa jakości przestrzeni publicznej, w zakresie kompozycji urbanistycznej, rozumianej jako zagadnienie estetyczne i funkcjonalne, jako jeden z wątków rehabilitacji terenów miasta może poprzez ułatwienie prawidłowego użytkowania przestrzeni zainicjować pozytywne zjawiska socjologiczno-społeczne.

1.2.3. Proces rehabilitacji jako odpowiedź na problemy miasta Krakowa

Wprowadzając działania odpowiadające szerokiemu pojęciu rehabilitacji obszarów miejskich Miasto Kraków, podobnie jak inne europejskie ośrodki stara się zapobiec problemowi rozpraszania tkanki miejskiej[3]. Rosnąca akceptacja takiej aktywności przez mieszkańców ma związek z kształcącą się świadomością konsekwencji niekontrolowanego rozrostu miast z równoczesnym zrozumieniem dla potrzeby zrównoważonego rozwoju, rozumianego jako ograniczenie ingerencji w naturalny krajobraz i kształtowanie przyjaznego środowiska mieszkaniowego.

[3] *Urban sprawl* - proces poszerzania się miejskich terytoriów na obszary o mniej intensywnej urbanizacji, takich jak przedmieścia i obszary wiejskie, wynikający z rosnącego zaludnienia. Towarzyszy mu dezindustrializacja oraz degradacja centrów miejskich. [za:] Izdebski H., *Ideologia i zagospodarowanie przestrzeni,* Warszawa, 2013.

Aby zredukować negatywne skutki procesu urbanizacji, w tym zahamować ekspansję terenów zabudowanych na obszary podmiejskie, w listopadzie 2010 r. Rada Miasta Krakowa przyjęła uchwałę w sprawie przyjęcia *Założeń programu rehabilitacji zabudowy blokowej na terenie Gminy Miejskiej Kraków*. Na podstawie tego dokumentu oraz opracowanej w 2011 r. *Wielokryterialnej analizy dziewiętnastu osiedli zabudowy blokowej położonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków*, Rada Miasta Krakowa w lipcu 2012 r. podjęła decyzję o uruchomieniu pierwszych programów, z których jeden miał objąć osiedle Azory.

Proces przygotowania pilotażowych programów dla osiedli Ugorka i Olszy II miał charakter partycypacyjny. Doświadczenia w zakresie rehabilitacji osiedli, zarówno krajowe, jak i zagraniczne, jednoznacznie wskazują na możliwie szeroką partycypację obywatelską jako klucz do powodzenia długofalowych programów rehabilitacji. Ich specyfika wiąże się bowiem z oddziaływaniem na pojedynczego mieszkańca i bezpośrednim wpływem na jego warunki życia. Dotychczasowe praktyki sięgały po różnorodne instrumenty dialogu społecznego: od ankietowania i badań opinii społecznej, poprzez działania konsultacyjne i debaty publiczne do bezpośredniego udziału mieszkańców w pracach nad rozwiązywaniem lokalnych problemów w postaci warsztatów społecznych i innych form aktywizacji. Zaproponowana formuła zmierza natomiast w kierunku pełnego partnerstwa pomiędzy inicjatorem programu – władzami miasta, a lokalną społecznością. Uczestnicy nie tylko prezentują swoje bolączki, biorą udział w dyskusji, czy proponują rozwiązania konkretnych problemów, ale współtworzą i współredagują dokument o charakterze strategicznym, podejmując tym samym wspólnie decyzje o przyszłości osiedla. Dokument ten, po akceptacji Rady Miasta Krakowa, stanie się jednym z elementów oficjalnych polityk Miasta.

1.2.4. Efekty projektu USER, jako element polityki przestrzennej miasta

Projekt USER stał się jednym z działań o charakterze pilotażowym. Uznany może być za prekursora, a równocześnie uzupełnienie programu rehabilitacji zabudowy blokowej, którego kolejnym obszarem działania ma być osiedle Azory. Uczestnicy Lokalnej Grupy wsparcia poprzez pracę na spotkaniach tematycznych mieli możliwość aktywnego uczestnictwa w kształtowaniu Lokalnego Planu Działania, który ma zostać wciągnięty do *Programu Rehabilitacji Miasta Krakowa*. W ten sposób, w trakcie realizacji projektu USER, wypracowano metody działań partycypacyjnych, które będą wykorzystane później podczas realizacji pierwszego etapu miejskiego programu, oraz realizowano zasady partnerstwa

pomiędzy władzami miasta a lokalną społecznością. Było to możliwe dzięki zbliżonemu charakterowi Lokalnej Grupy Wsparcia do Lokalnego Forum Rehabilitacji, które również zrzesza szeroki krąg podmiotów zainteresowanych.

1.3. Założenia

Założenia ogólne realizacji projektu USER na szczeblu międzynarodowym mają charakter zbliżony. We wszystkich miastach partnerskich interesariusze wspólnie zastanawiają się nad rozwiązywaniem problemów występujących w przestrzeniach publicznych w ramach Lokalnych Grup Wsparcia, a efekty tej pracy prezentowane są na forum międzynarodowym. Podejmuje się próby porównania zagadnień oraz wypracowania uniwersalnych metod możliwych do zaadaptowania w miastach partnerskich. Prezentowane są także praktyczne osiągnięcia poszczególnych zespołów oraz wypracowane metody działań.

Różnorodność przestrzeni publicznych, wynikająca z ich lokalizacji, funkcji, tradycji sprawia, że każdy z obszarów realizacji projektu charakteryzuje się indywidualną specyfiką. Dlatego elementem metodologii działań jest stworzenie systemu założeń lokalnych odpowiadających konkretnym problemom danego terenu, odpowiednich do stworzenia dokładnej diagnozy i zaproponowania działań odpowiadających na rzeczywiste potrzeby.

1.3.1. Problematyka ogólna projektu USER

W 2012 roku Kraków otrzymał zaproszenie do przystąpienia do partnerstwa utworzonego w ramach programu Urbact II dla realizacji projektu o nazwie „USER – Changes and Conficts in Using Public Spaces” (czyli: „USER - zmiany i konflikty w użytkowaniu przestrzeni publicznej”). Partnerstwo obejmowało 9 miast europejskich: Malagę, Pescarę, Drezno, Kopenhagę, Lizbonę, Rygę, Lublin, Kraków oraz Grenoble, które jest liderem projektu. Projekt USER polegał na wypracowaniu uniwersalnej metody przeprowadzania procesów rewitalizacyjnych w przestrzeniach publicznych miasta.

Głównym tematem projektu USER była przestrzeń publiczna, sposoby jej użytkowania oraz problemy, jakie mogą się pojawić w jej obrębie. Wspólnie zastanawiano się nad sposobami dobrego planowania, zarządzania oraz zapobiegania konfliktom. Poruszane były także kwestie zaangażowania mieszkańców oraz użytkowników miasta w proces transformacji miejskiej. Rozważano również jak pod wpływem wdrażanych programów rewitalizacji będzie się zmieniać miasto: nie tylko przestrzeń publiczna, ale także społeczeństwo.

Każdy z partnerów wybrać musiał obszar problemowy i wdrażał na nim projekt pilotażowy. Poprzez wspólną analizę przypadków, metodą wynajdywania dobrych i złych praktyk wspólnie dochodzono do stworzenia uniwersalnej metody pracy na szczeblu lokalnym. Wypracowane na poziomie międzynarodowym propozycje działań starano się wdrażać na poziomie lokalnym. Rezultatem prac było opracowanie przez każde miasto partnerskie Lokalnego Planu Działania, w ścisłej współpracy z lokalnymi zainteresowanymi stronami w każdym mieście partnerskim.

1.3.2. Obszar działalności projektowej – kryteria wyboru

Obszar działań w projekcie wyłoniono na podstawie informacji zawartych w opracowaniu diagnostycznym zatytułowanym *Analiza wielokryteriowa dziewiętnastu osiedli mieszkaniowych znajdujących się na terenie Miasta Kraków*[4]*,* sporządzonym w ramach przyjętego w 2007 *Miejskiego Programu Rewitalizacji.* Teren Azorów znalazł się na drugim miejscu wśród osiedli mieszkaniowych najpilniej potrzebujących rewitalizacji. Stało się to bezpośrednią przyczyną wyboru przedmiotu Lokalnego Planu Działania, którym są przestrzenie publiczne na terenie Osiedla Azory.

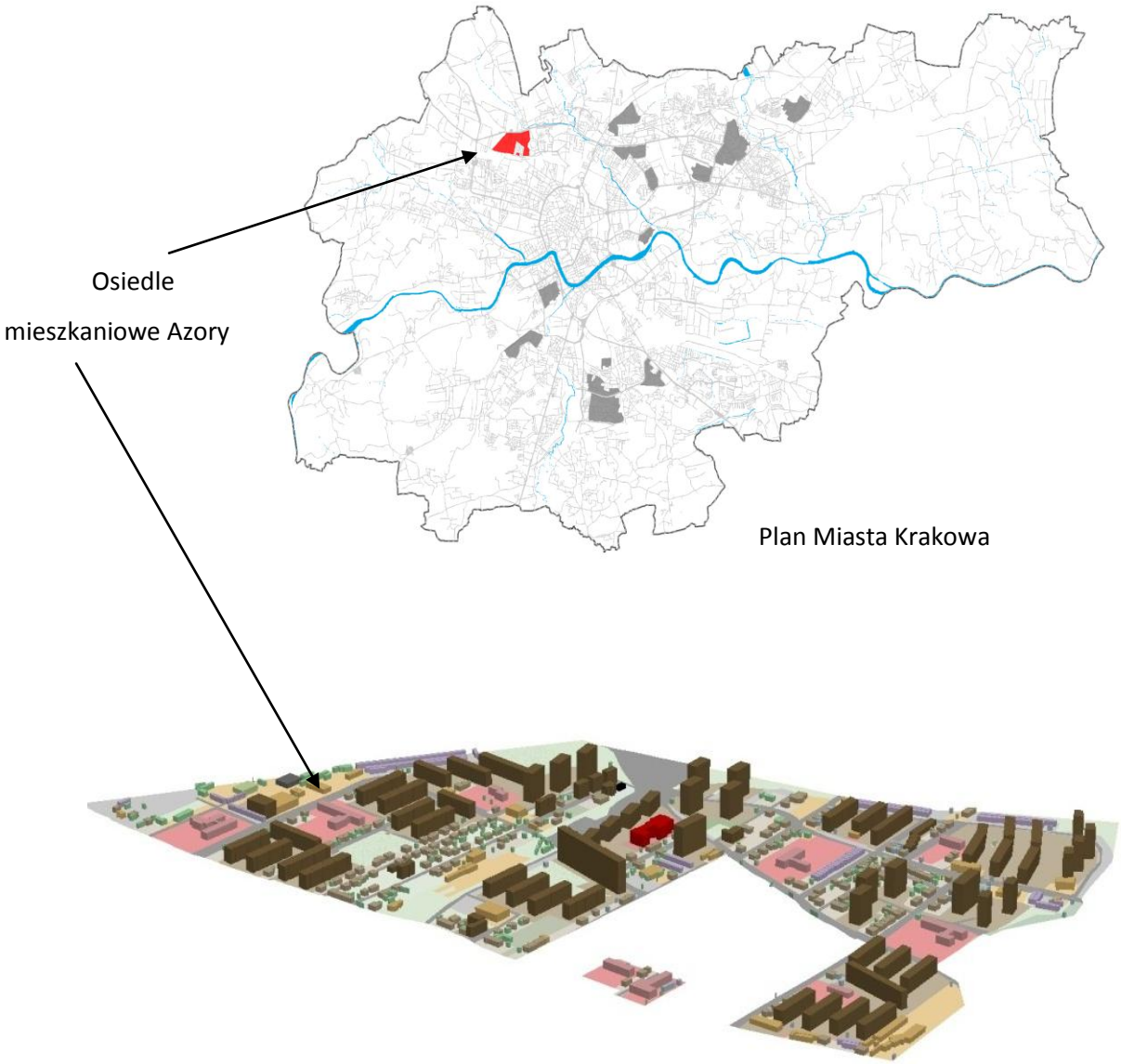
1.3.3. Azory – lokalizacja i charakterystyka

Osiedle Azory położone jest w dzielnicy IV Prądnik Biały i jest jednym z największych osiedli mieszkaniowych wybudowanych po 1945 roku w Krakowie. Azory zostały zbudowane na terenie Bronowic Wielkich, dawnego przedmieścia Krakowa. Położone są blisko ścisłego centrum miasta, ok. 4 km od Rynku Głównego.

Il. 2 Teren realizacji projektu – zdjęcie satelitarne i mapa infrastruktury

[4] Por. 2. Metodologia, 2.2. Projekt USER – realizacja, 2.2.2. Poziom lokalny.

Il. 3 Lokalizacja osiedla Azory [5]

Wzniesione w latach 1962–1977 wg projektu M. Turskiego i J. Camuczyńskiego budynki pięcio- i jedenastokondygnacyjne o powierzchni 67,91 ha powstały w technologii wielkoblokowej. Obszar osiedla położony jest po północnej stronie starego miasta, od południa sąsiaduje z jednostką wojskową, od zachodu poprzez Park Wyspiańskiego sąsiaduje z osiedlem Krowodrza Górka. Od północy i zachodu osiedle graniczy z terenami powstałych w okresie 1989-2010 osiedli mieszkaniowych wielorodzinnych i jednorodzinnych. W odległości 800m na zachód od granic analizowanego obszaru położony jest kompleks obiektów handlowych (IKEA, MAKRO).

[5] Mapa: Wikipedia.pl, License CC Creative Commons

Teren osiedla zagospodarowywany był od lat 20. XX wieku, w efekcie powstała specyficzna mozaika wzajemnie przeplatających się funkcji. Do połowy lat 60. XX wieku dominowała na tym terenie zabudowa jednorodzinna (obecnie blisko 15% terenu), jednak po wybudowaniu osiedla Azory składającego się z 72 bloków, dominującą funkcją stała się zabudowa wielorodzinna (ponad 30% terenu).

Il. 4 Zróżnicowana zabudowa wielorodzinna osiedla Azory

Osiedle zamieszkiwane jest przez 15 295 mieszkańców, co stanowi 2,05% ludności Krakowa. Kształt piramidy płci i wieku wskazuje na starzenie się społeczeństwa omawianego osiedla - udział dzieci poniżej 10 roku życia wynosi 6,2% ogółu populacji, przy jednocześnie bardzo wysokim udziale ludności powyżej 70 roku życia - 14,3%.

Dane statystyczne dotyczące ludności sporządzono na podstawie informacji meldunkowych. Z obserwacji terenu osiedla, analizy danych rynku nieruchomości i wiadomości mieszkańców można przypuszczać, że z uwagi na bliskość centrum oraz umiarkowane ceny, jest to popularne miejsce wynajmu mieszkań. Może to wpływać na liczbę mieszkańców tymczasowych, studentów, młodych rodzin, co należy brać pod uwagę przy analizowaniu sposobów użytkowania przestrzeni publicznych, w szczególności problemów związanych z ilością miejsc postojowych.

1.3.4. Strony zainteresowane/Interesariusze

Osiedle Azory to osiedle pełniące głównie funkcję mieszkaniową. Nie ma tu wielu firm czy usług, funkcjonują raczej małe sklepy, dlatego też Lokalną Grupę Wsparcia reprezentowali głównie sami mieszkańcy i przedstawiciele spółdzielni mieszkaniowej oraz wspólnot mieszkaniowych. Po realizacji Lokalnego Planu Działania, LGW zostanie przekształcona w Lokalne Forum Rewitalizacji, które będzie stanowić (zbiorowy) organ wykonawczy, odpowiedzialny za ostateczne przygotowanie i realizację programu rewitalizacji osiedla.

Zaproszenie na pierwsze spotkania otrzymali:

- liderzy społeczności lokalnych (przedstawiciele mieszkańców aktywnie działających w organach statutowych spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, organizacji społecznych działających na terenie osiedla, itp),
- przedstawiciele właścicieli i zarządców nieruchomości,
- przedstawiciele podmiotów gospodarczych działających na terenie osiedla,
- przedstawiciele jednostek i instytucji infrastruktury społecznej, takich jak przedszkola, szkoły, uczelnie, domy pomocy społecznej, domy kultury, organizacje sportowe,
- Radni Rady Miasta i Rady Dzielnicy,
- przedstawiciele wybranych wydziałów Urzędu Miasta,
- przedstawiciele wybranych jednostek miejskich i podmiotów prywatnych odpowiedzialnych za funkcjonowanie infrastruktury miejskiej i gminnej,
- przedstawiciele Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- eksperci: przedstawiciele organizacji lub stowarzyszeń zawodowych (architektów, urbanistów, itp),
- przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (Straży Miejskiej, Policji, Straży Pożarnej)

Zaproszenia zostały wysłane do instytucji, przedstawicieli lokalnych za pośrednictwem strony internetowej Facebook osiedla Azory oraz plakatów rozwieszonych na terenie osiedla. Po dwóch spotkaniach utworzyła się grupa około 20 osób – stanowiąca rdzeń LGW. Jej członkowie aktywnie uczestniczyli w spotkaniach organizowanych przez zespół projektowy i wnosili cenny wkład do prac projektowych.

2. Metodologia

2.1. Metody pracy przy projektach URBACT II – podejście partycypacyjne

Metoda prowadzenia projektu jest zgodna ze strategią rozwoju Unii Europejskiej. Zakłada ona podejście partycypacyjne do kształtowania przestrzeni miejskiej, a jest konsekwencją społecznej świadomości negatywnych przekształceń we współczesnym środowisku zurbanizowanym. Założenia metody URBACTu stały się wyrazem zaakcentowania roli aktywnego użytkownika przestrzeni, który w myśl projektu USER staje się także jej współtwórcą. Podstawową metodą programu jest tzw. partycypacyjne planowanie działań. Podejście to ma na celu rozwój silnych partnerstw pomiędzy instytucjami publicznymi, sektorem prywatnym oraz mieszkańcami. Prowadzone w jego ramach działania zmierzające do rehabilitacji przestrzeni publicznej osiedla Azory są jedną z szeregu inicjatyw partycypacyjnych, jakie podejmuje Urząd Miasta Krakowa na tym terenie.

Il. 5 Future City Game - Azory, 6 czerwca 2013 roku

Teren Azorów był również przedmiotem dwóch zbliżonych tematycznie wydarzeń o charakterze partycypacyjnym. Pierwsze, to zorganizowana przez British Council gra miejska – *Future City Game*[6]. Przeprowadzenie tej inicjatywy na terenie Azorów pomogło w uzyskaniu informacji na temat kluczowych przestrzeni osiedla, a także potrzeb jego mieszkańców. Obserwacja pracy warsztatowej uczestników pomogła wyłonić podmioty i mieszkańców zaangażowanych w przekształcenia na terenie osiedla. Kontakty nawiązane podczas spotkania wykorzystane były później przy formowaniu Lokalnej Grupy wsparcia. Kontynuacją tych działań organizowanych przez tę

[6] Metodologia warsztatów Future City Game ("Gra Miasto Przyszłości"), które są częścią projektu "Creative Cities" ("Kreatywne Miasta"), opracowana została przez British Council i przeprowadzona w wielu miastach na świecie (m.in. w Oslo, Glasgow, Canberrze, Bogocie). Projekt podejmuje szereg różnych tematów, takich jak przestrzeń publiczna, sztuka, aktywność obywatelska, rola branż kreatywnych oraz znaczenie polityki kulturalnej dla rozwoju miast, rewitalizacja miast i dzielnic. Stanowi doskonałą okazję do dialogu społecznego między stronami, które rzadko mogą bezpośrednio wymieniać opinie i co ważniejsze tworzyć wspólnie nowe wizje. Źródło: http://rewitalizacja.krakow.pl/

samą instytucję jest program Active Citizens[7], który ma na celu wyłonienie aktywnych mieszkańców. Stworzony z nich zespół może stać się inicjatorem działań mających na celu realizację pomysłów wypracowanych podczas spotkań w ramach projektu USER.

Kolejną inicjatywą o charakterze partycypacyjnym jest próba wprowadzenia na poziomie dzielnic budżetu partycypacyjnego. Jest to nowa inicjatywa Rady Miasta, gdzie Rady Dzielnic w ramach swoich funduszy część środków przeznaczają na realizację projektów zgłoszonych przez mieszkańców, którzy również decydują o kolejności działań. Stanowi to jedną z możliwości realizacji pomysłów wypracowanych w ramach projektu USER.

2.2. Projekt USER – realizacja

Projekt USER, zgodnie z przyjętą metodologią URBACTu był realizowany na dwóch poziomach: lokalnym oraz międzynarodowym, przy czym ideą było dynamiczne przenoszenie informacji i doświadczeń pomiędzy nimi. Każdy z poziomów charakteryzował się odrębnymi metodami pracy. Działania poszczególnych miast koordynowane były przez eksperta projektu, dzięki czemu mogły być wykonywane równocześnie w każdym z wybranych przez partnerów obszarów.

2.2.1. Poziom międzynarodowy

W ramach projektu USER pod kierunkiem eksperta URBACT II współpracowało 9 europejskich miast: Grenoble - jako lider, Malaga, Pescara, Drezno, Kopenhaga, Lizbona, Ryga, Lublin oraz Kraków. Działania międzynarodowe obejmowały konferencje z udziałem wszystkich partnerów projektu, międzynarodowe spotkania warsztatowe w grupach po 3 partnerów oraz wymianę doświadczeń bezpośrednich lub za pomocą forum internetowego.

Działania na szczeblu europejskim miały na celu dzielenie się wiedzą teoretyczną i praktyczną w sprawnym wprowadzaniu rozwiązań, a także unikania błędów przy ich realizacji. Przedmiotem dyskusji był układ przestrzenno-funkcjonalny przestrzeni publicznej w mieście. Odkrywano bariery i

[7] „Active Citizens - Aktywna Społeczność" to międzynarodowy projekt British Council realizowany w ponad 30 krajach świata. Jego celem jest aktywizowanie lokalnej społeczności poprzez tworzenie sieci aktywistów i aktywistek. Program koncentruje się na przeciwdziałaniu wykluczeniu i wspieraniu aktywnego obywatelstwa na rzecz społeczeństwa opartego na różnorodności, dialogu i współpracy. W ramach krakowskiej edycji projektu planowana jest organizacja szkoleń dla aktywistów i aktywistek społecznych, przygotowanie i realizacja wybranych projektów (konkurs projektów) oraz międzynarodowa wymiana dobrych praktyk. Stanowi to uzupełnienie działań związanych z opracowaniem Pilotażowych Programów Rehabilitacji Zabudowy Blokowej dla wybranych przez Radę Miasta Krakowa osiedli: Ugorek, Olsza II i Azory. Źródło: http://rewitalizacja.krakow.pl/

potencjał, który starano się wykorzystać do stworzenia miejsc przyjaznych w mieście dla różnych grup użytkowników – mieszkańców, turystów, pracowników.

Konferencje

Podstawową, a zarazem najbardziej prestiżową formą współpracy międzynarodowej były konferencje. Uczestnikami konferencji byli obok partnerów projektu przedstawiciele lokalnych władz, ośrodków naukowych, ekspertów i profesjonalistów, Lokalnej Grupy Wsparcia, a także mieszkańcy i studenci. Podczas tych wydarzeń prezentowano postępy prac poszczególnych partnerów, dyskutowano sukcesy i niepowodzenia. Starano się również przybliżyć lokalną specyfikę projektu w mieście organizującym konferencję.

W lipcu 2014 roku spotkanie takie odbyło się w Krakowie. Obok prezentacji postępów w pracach, uczestnicy mieli okazję wysłuchać prezentacji na temat warunków realizacji krakowskiej części projektu na tle europejskich przykładów prawidłowego i atrakcyjnego kształtowania przestrzeni publicznej na terenach mieszkaniowych. W dyskusjach panelowych wymieniano się doświadczeniami na temat sposobów rozwiązywania problemów parkingowych w miastach partnerskich. Problem ten był jednym z najtrudniejszych i najbardziej emocjonujących zagadnień na obszarze osiedla Azory. Dyskutowano skuteczność rozwiązania typu Park&Ride/Parkuj i Jedź oraz stref ograniczonego postoju. Wnioskiem z tej części konferencji była konieczność rozbudowy sieci komunikacji miejskiej oraz promocja proekologicznych środków transportu.

II. 6 Konferencja Partnerów Projektu USER, 3-4 lipca 2014

Prezentacjom towarzyszyło szkolenie praktyczne dla partnerów projektu, a także wizyta w terenie i spotkanie warsztatowe z członkami Lokalnej Grupy Wsparcia.

Warsztaty

Celem warsztatów międzynarodowych było głównie dzielenie się wiedzą oraz pomoc w bieżących problemach na danym etapie realizacji projektu. Zespół międzynarodowy miał okazję przeprowadzić wizję lokalną w terenie wraz z członkami LGW, a później zamieścić swoje

spostrzeżenia z realizacji projektu w raporcie z przebiegu warsztatów. Goście zagraniczni mieli okazję zapoznać się ze spostrzeżeniami członków Lokalnej Grupy Wsparcia oraz uczestniczyć w jej spotkaniu. Podczas tych wizyt wspólnie obserwowano trafność diagnozy i dyskutowano możliwe rozwiązania problemów i konfliktów.

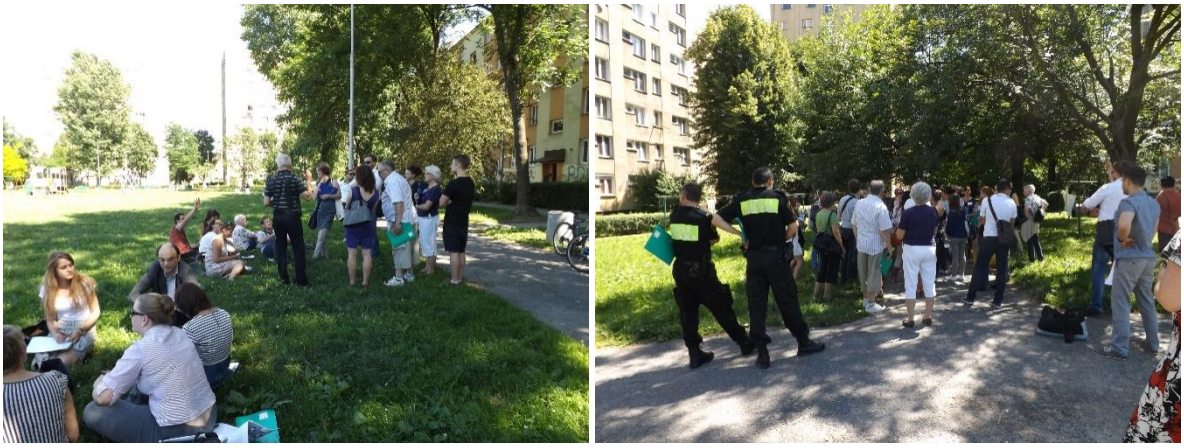
Na krakowskich Azorach odbyły się dwa spotkania warsztatowe na poziomie międzynarodowym. Pierwsze z nich, w grupie 3 miast partnerskich odbyło się 14 listopada 2013 roku pod hasłem „Jak aranżować przestrzeń publiczną nie tracąc jej tożsamości?". Celem warsztatów było zdefiniowanie obszarów przestrzeni publicznej kluczowych dla użytkowników osiedla Azory oraz analiza ich funkcjonalności, estetyki a także elementów tożsamości lokalnej. Partnerzy projektu zastanawiali się nad zdefiniowaniem właściwych relacji pomiędzy przestrzenią publiczną a społeczną na terenach wskazanych przez członków LGW. Na podstawie przygotowanych podczas warsztatów studenckich wspólnie z mieszkańcami konkretnych propozycji projektowych analizowano cechy „dobrej przestrzeni publicznej" w kontekście ich wykorzystania w projektach zagospodarowania wnętrz urbanistycznych ulicy, placu i zielonych terenów rekreacyjnych. Konfrontacje pomiędzy mieszkańcami a przedstawicielami miast partnerskich zaowocowały wyłonieniem pozytywnych aspektów lokalnej tożsamości. Zwrócono uwagę na problem identyfikacji mieszkańców z ich obszarem zamieszkania oraz zaangażowania w proces poprawiania jakości przestrzeni wspólnych. Zaprezentowano przykłady z doświadczeń miast partnerskich – porządkowanie ogrodów przydomowych, malowanie skrzynek pocztowych przez mieszkańców pilotażowego obszaru Grenoble.

II. 7 Warsztaty międzynarodowe trzech miast partnerskich: Grenoble, Lizbona, Kraków 14 listopada 2013

Kolejne warsztaty międzynarodowe odbyły się na terenie Azorów 4 lipca 2014 roku, jako wydarzenie towarzyszące konferencji. Brały w nich udział wszystkie zespoły miast partnerskich wspomagane przez ekspertów, studentów, przedstawicieli władz miasta oraz członkowie LGW. Ich celem było stworzenie propozycji konkretnych projektów dla jednego z kluczowych miejsc osiedla,

tzw. *Alejek* przy ul. Gnieźnieńskiej. Partnerzy mieli okazję ocenić wybraną przestrzeń publiczną pod kątem jej atutów i słabych stron oraz problemów i możliwości ich rozwiązania. Celem zadania było przede wszystkim sprawdzenie skuteczności metody „burzy mózgów" przy wypracowywania projektów zarówno małej skali jak i inwestycyjnych. Trzy mieszane zespoły warsztatowe przedstawiły koncepcje rozwoju tego terenu oraz możliwości ich realizacji, a także interesariuszy i strony zaangażowane w ten proces.

II. 8 Warsztaty międzynarodowe partnerów projektu, Kraków 4 lipca 2014

Efektem wspólnej pracy był szereg ciekawych projektów, mających na celu zaradzić zdiagnozowanym problemom. Pomysły, które przedstawiono w ramach warsztatów polegały na ujednoliceniu stylowym i uatrakcyjnieniu estetycznym wyposażenia placu zabaw. Zaproponowano między innymi postawienie pergoli odgradzającej teren rekreacyjny od torów kolejowych, otwartej altany dającej cień na plac zabaw, sugerowano inne rozmieszczenie latarni i ławek dla spacerujących. Zwrócono uwagę na możliwość wydzielenia stref aktywności poszczególnych grup użytkowników poprzez elementy małej architektury i zieleni. Padały również pomysły na różnego rodzaju akcje jak festyny, cykliczne imprezy i organizowane przez mieszkańców akcje jak np. wspólne sadzenie drzewek i krzewów. Projekty przewidywały poprawienie wglądu na tereny zielone, co przyczynić się miało do poprawy bezpieczeństwa, a także zapobiegać powstawaniu niekontrolowanego graffiti, a także omawiano sposoby na walkę z nim, które sprawdziły się w miastach zagranicznych. Głównymi problemami adresowanymi w tym terenie była kwestia bezpiecznego przejścia przez ulicę J. Conrada, zaplecza higieniczno-sanitarnego dla przestrzeni rekreacyjnej, miejsc postoju samochodów, a także kwestia jej uatrakcyjnienia estetycznego i funkcjonalnego. Dyskutowano na temat możliwości instalacji i sposobu utrzymania toalet, korzystając z doświadczeń europejskich. Wskazano na problem indywidualnej własności budynków garaży, który powoduje brak możliwości ich rearanżacji, czy nawet utrudnia bieżącą konserwację obiektów.

2.2.2. Poziom lokalny

Na poziomie lokalnym praca nad projektem realizowana była na wielu płaszczyznach, tak aby zaangażować w jego działania jak największą liczbę osób. Prace Lokalnej Grupy Wsparcia uzupełniane były poprzez ankiety badawcze przeprowadzone w szkołach, konkursy plastyczne dla dzieci i młodzieży szkolnej w większości placówek oświatowych osiedla oraz festyny w przestrzeni osiedla. Aktywności te miały na celu uzyskanie jak największej ilości informacji pochodzącej z dużej próby mieszkańców. Ponadto była to próba wykształcenia w ten sposób aktywnej postawy obywatelskiej, a także uświadomienia możliwości własnego wpływu na wygląd obecnego, a może także przyszłego miejsca zamieszkania.

Metoda gabinetowa

Informacje wstępne konieczne dla realizacji projektu zostały zebrane podczas opracowywania dokumentów strategicznych dla całej gminy. Pierwszym z nich był przyjęty w 2007 roku **Miejski Program Rewitalizacji,** którego celem jest zidentyfikowanie i określenie najważniejszych obszarów na terenie miasta Krakowa i podjęcie odpowiednich działań, mających na celu wyeliminowanie zjawisk negatywnych i doprowadzenie do zrównoważonego rozwoju. Biorąc pod uwagę specyfikę problemu, jest to program interdyscyplinarny i wieloletni. Wskazuje 8 obszarów krytycznych, gdzie konieczna jest realizacja procesów rewitalizacji. Trzy z nich zostały objęte szczegółowymi programami rewitalizacji ze szczegółowymi projektami. Podkreślano również, że konieczne jest podjęcie działań dotyczących zdegradowanych osiedli mieszkaniowych (blokowisk).

W 2011 roku zostało sporządzone szczegółowe opracowanie diagnostyczne zatytułowane "Analiza wielokryteriowa dziewiętnastu osiedli mieszkaniowych znajdujących się na terenie Miasta Kraków". Badania i analizy uwzględniały inwentaryzację terenu, uzyskanie niezbędnych informacji, prowadzenie kontroli w spółdzielniach mieszkaniowych odpowiedzialnych za analizowanie danego osiedla mieszkaniowego, a następnie przeprowadzenie specjalistycznych analiz prezentujących różne zjawiska społeczno-gospodarcze występujące na tych osiedlach. Badania wskazują 37 wskaźników, na podstawie których została przeprowadzona ocena osiedli i według których je uszeregowano, począwszy od tych, które najpilniej potrzebują rewitalizacji do tych, które w tym momencie nie potrzebują tego typu działań. Wskaźniki zostały podzielone na 6 grup obejmujących następujące zagadnienia: społeczne, ekonomiczne, środowiskowe, techniczne, architektoniczno-urbanistyczne, ogólno-miejskie. Analizowane osiedla zostały uporządkowane według liczby przyznanych im punktów.

Dane z wielokryterialnej analizy stanowią szerszy materiał dotyczący zarówno infrastruktury, jak i czynników geomorficznych i demograficznych terenu osiedla. Wykorzystane zostały one przy sporządzaniu diagnozy terenu projektu.

Spacery badawcze

Wprowadzeniem do pracy warsztatowej były spacery badawcze. Teren osiedla poddano obserwacji w dni powszednie oraz świąteczne o różnych porach dnia i roku. Obserwowano zachowania użytkowników w przestrzeniach publicznych, przeprowadzano rozmowy z mieszkańcami. Taką metodę zastosowano również jako wprowadzenie do warsztatów studenckich i międzynarodowych. Dokumentację fotograficzną oraz dane zebrane podczas spacerów posłużyły jako element diagnozy.

Il. 9 Spacer badawczy otwierający warsztaty 14 listopada 2013 roku

Lokalna Grupa Wsparcia

Praca Lokalnej Grupy Wsparcia odbywała się podczas dziewięciu spotkań o charakterze warsztatowym przygotowywanych przez kierownika projektu oraz eksperta lokalnego projektu prowadzonych przez moderatora. Tematyka spotkań przygotowywana była na podstawie wytycznych głównego eksperta projektu oraz konsultowana z zespołem międzynarodowym. Podczas pracy warsztatowej z mieszkańcami realizowany był program wg sporządzonego przez eksperta dokumentu pn. „Roadmap". Na jego podstawie wykonana została diagnoza i przygotowano wstępną koncepcję działań. Rozwiązania otrzymane tą drogą stanowiły podstawę do stworzenia dokumentu: Lokalnego Planu Działania, który jest efektem finalnym pracy. Będzie on wykorzystywany jako podstawa do tworzenia lokalnych planów zagospodarowania przestrzennego, strategii działań, a także ubiegania się o finansowanie w ramach programu rehabilitacji oraz inicjatyw społecznych budżetu partycypacyjnego, względnie tzw. lokalnych inicjatyw społecznych.

Spotkania Lokalnej Grupy Wsparcia miały formę warsztatów, które były przygotowywane i moderowane przez miejscowego eksperta projektu. Uczestnicy warsztatów zostali podzieleni

na małe grupy, w których pracowali na mapach osiedla Azory, oceniali dokumenty, wypełniali zadania ankietowe, przeprowadzali burze mózgów. Podczas spotkań starali się również wypracować własny projekt, ocenić inne projekty. Poznawali prawa i możliwości oraz sugestie partnerów międzynarodowych. Zapoznali się również z możliwymi źródłami finansowania ich pomysłów.

Zaproponowano formułę, w której zastosowano szeroki zakres technik warsztatowych, zadań ankietowych, analitycznych i kreatywnych. Dodatkowym ich atutem był udział studentów i pracowników naukowych wyższych uczelni - osób dysponujących zróżnicowanym zasobem wiedzy specjalistycznej. Wspomagały one członków Lokalnej Grupy Wsparcia poprzez udzielanie uczestnikom odpowiedzi na pytania dotyczące możliwości rozwiązań konkretnych problemów, jak również współtworzenie od strony merytorycznej poszczególnych projektów. Pracę na szczeblu lokalnym uzupełniały warsztaty międzynarodowe, podczas których zespoły realizujące projekty w swoich miastach wraz z ekspertem międzynarodowym odwiedzały swoich partnerów. W trakcie wizyt, podczas dyskusji wymieniane były poglądy zarówno pomiędzy sobą, jak i z członkami Lokalnej Grupy Wsparcia.

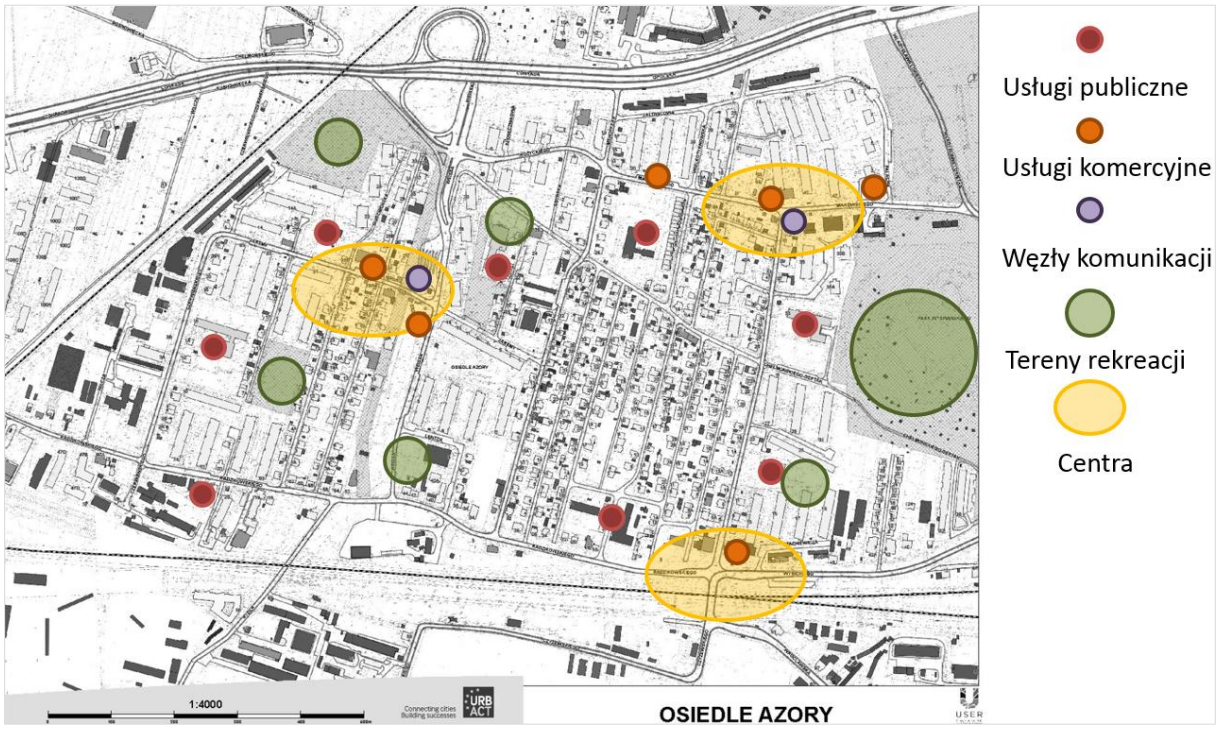
W przypadku osiedla Azory w pierwszym etapie wyłoniono członków Lokalnej Grupy Wsparcia spośród mieszkańców aktywnie działających w organach statutowych spółdzielni mieszkaniowych, wspólnot mieszkaniowych, oraz w organizacjach społecznych działających na terenie osiedla. Drugą część stanowili właściciele i zarządcy nieruchomości, przedstawiciele władz miasta oraz dzielnicy, instytucji kulturalno-oświatowych a także służb i organizacji. Trzon grupy tworzyły osoby najbardziej zaangażowane w prace projektu, a pozostali członkowie powoływani byli na czas rozwiązywania danego problemu. Istotnym aspektem takiego podejścia była możliwość zainicjowania stworzenia trwałych struktur sieciowych, która poprzez współpracę opartą na wymianie informacji, zasobów, wzajemnego poparcia i możliwości, prowadzoną dzięki wzajemnym kontaktom, sprzyjać będzie rozwojowi komunikacji społecznej. Dzięki temu w większym, niż dotychczas stopniu może przyczynić się do osiągnięcia konkretnych, szeroko aprobowanych rozwiązań.

II. 10 Utworzenie Lokalnej Grupy Wsparcia – 13 kwietnia 2013

Pierwszym zadaniem dla mieszkańców podczas pracy warsztatowej rozpoczętej 29 czerwca 2013 roku były rozważania na temat charakteru przestrzeni publicznej na Azorach, oraz określenia jej rodzajów oraz cech. Krokiem rozpoczynającym prace nad projektem była odpowiedź na pytanie: co to jest przestrzeń publiczna, oraz zdefiniowanie jej rodzajów. Ustalono, że na osiedlu działania skoncentrowane zostaną na trzech grupach przestrzeni wspólnych: placu, ulicy, zielonych terenach rekreacyjnych. Przeanalizowano grupy użytkowników stałych, czasowych i służbowych, oraz wskazano charakterystyczne dla nich sposoby korzystania z przestrzeni osiedla. We wrześniu 2013 skoncentrowano się na problemach występujących we wskazanych miejscach – nieprawidłowego użytkowania oraz konfliktów. Główne problemy wskazane przez mieszkańców na tym etapie, to ilość miejsc postojowych dla samochodów, brak sieci połączeń rekreacyjnych, brak zaplecza usługowego, brak bezpiecznego połączenia z północną częścią miasta. Zastanawiano się także nad pożądanymi cechami jakie powinny charakteryzować przestrzenie publiczne osiedla. Spośród najistotniejszych kryteriów mieszkańcy wymieniali dostępność, aktywność, funkcjonalność oraz estetykę.

Efektem tej części realizacji projektu USER na Azorach było sporządzenie diagnozy obszarów uważanych przez mieszkańców za istotne centra o charakterze usługowym, komunikacyjnym i rekreacyjnym. Miejsca te oceniono pod kątem ich wagi dla użytkowników: mieszkańców, osób pracujących na tym terenie, a także przyjezdnych. Najważniejsze miejsca w formie mapy mentalnej przedstawiono na ilustracji poniżej.

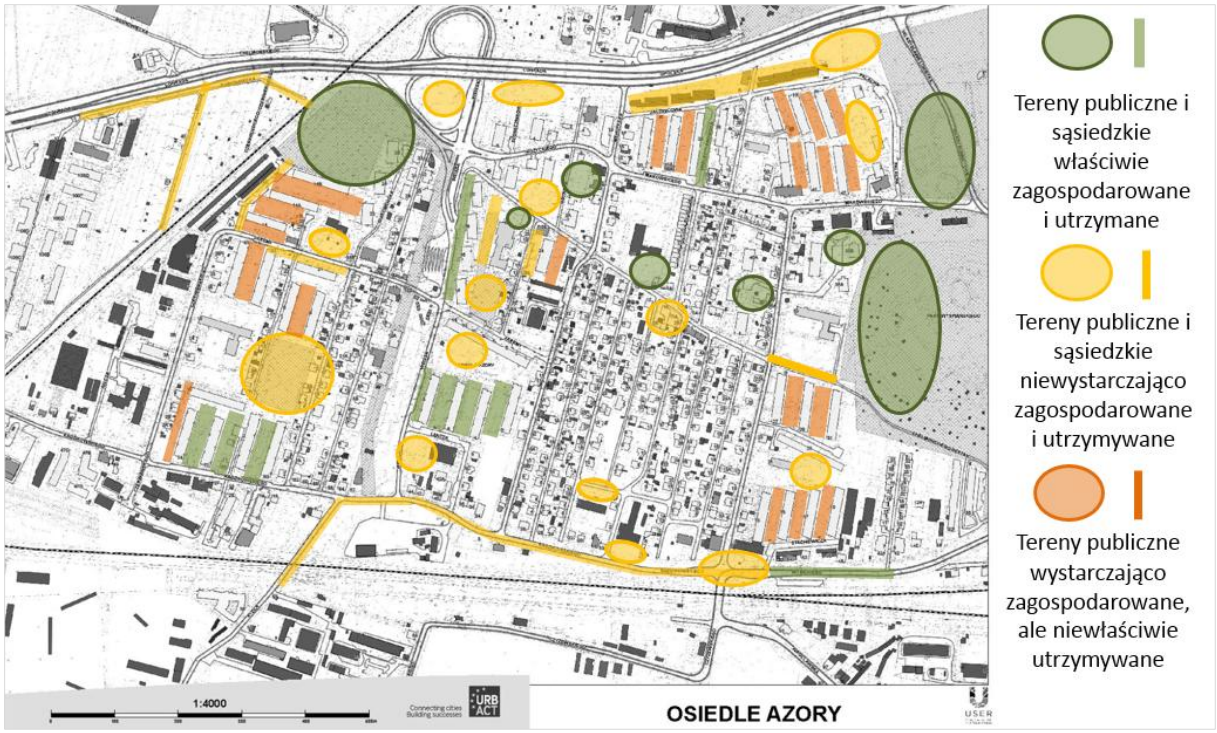
II. 11 Mapa mentalna przestrzeni publicznej Azorów – rozproszenie funkcjonalno-przestrzenne

Za najważniejsze centra usługowe, społeczne oraz miejsca koncentracji ruchu uznano obszary kluczowe dla wizerunku osiedla – węzły komunikacyjne, które jednocześnie mogą być odczytywane jako „bramy" wprowadzające na teren Azorów. Mieszkańcy uznali, że miejsca te wpływają na negatywny wizerunek osiedla i wymagają interwencji ze względu na układ przestrzenny, estetykę oraz funkcjonalność. Zauważono również rozproszenie i niejednorodność programu funkcjonalnego osiedla, co powoduje brak wykorzystywania przestrzeni publicznych na co dzień, jako sieci połączeń wewnętrznych oraz sprawia, że potrzeby mieszkańców realizowane są na zewnątrz osiedla. Wynikiem tego jest ograniczenie korzystania z przestrzeni publicznych do poruszania się środkami komunikacji.

Kolejnym etapem było wytypowanie miejsc uważanych za najbardziej i najmniej estetyczne ze wskazaniem, czy negatywny bądź pozytywny odbiór danej przestrzeni jest wynikiem sposobu zagospodarowania terenu, czy jego utrzymania. W efekcie jedyny obszar na terenie Azorów, który został oceniony jednoznacznie pozytywnie to „Alejki" – wnętrze rekreacyjne w północno-zachodniej części osiedla. Co istotne, tylko tereny określone jako dobrze utrzymane odbierane były jako ładne – estetyczne. Pozostałe przestrzenie publiczne określono jako posiadające potencjał stania się atrakcyjnymi przy lepszym utrzymaniu. Wynik tego badania potwierdza, że problemy związane z utrzymaniem oraz strukturą własności terenu mają odbicie w strukturze przestrzennej osiedla.

Il. 12 Mapa mentalna przestrzeni publicznej Azorów – przestrzenie odbierane pozytywnie i negatywnie.

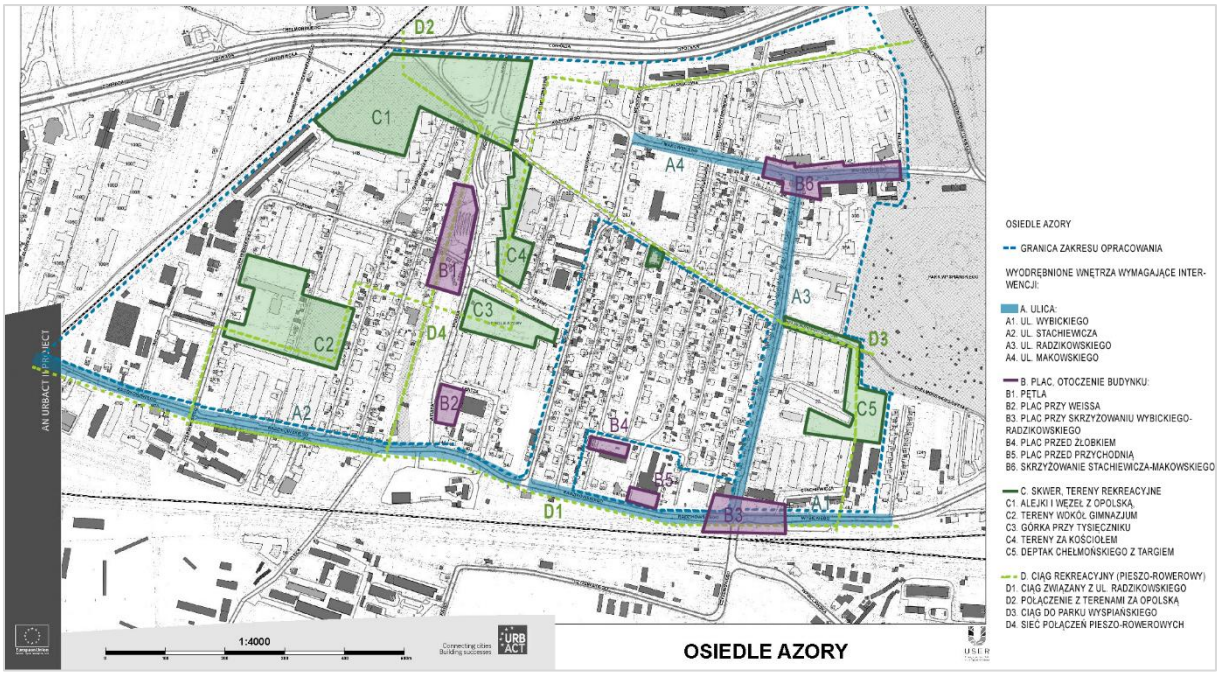
II. 13 Mapa mentalna przestrzeni publicznej Azorów – zagospodarowanie i utrzymanie przestrzeni wspólnych

Ogólnym wnioskiem z przeprowadzonych analiz było stwierdzenie, że większość przestrzeni publicznych jest niewystarczająco zagospodarowana i nieprawidłowo utrzymywana. Międzyblokowe przestrzenie sąsiedzkie, często określane były jako odpowiednio zagospodarowane, ale nieprawidłowo utrzymywane, w szczególności pod względem pielęgnacji zieleni. Można tutaj było dostrzec obawę mieszkańców przed uatrakcyjnieniem przestrzeni, przez co mogłaby stać się ona częściej uczęszczana i hałaśliwa. Nieprawidłowe utrzymanie przestrzeni publicznych – brak kontaktu wizualnego i oświetlenia przez wysokie trawy, krzewy, nieprzystrzyżone żywopłoty - stanowi sprzyjające warunki dla niewłaściwego ich użytkowania.

II. 14. Spotkanie warsztatowe LGW, 29.06.2013

Efektem końcowym tego spotkania było wybranie obszarów strategicznych, które stały się przedmiotem szczegółowych prac w ramach projektu USER, kolejnych spotkań roboczych LGW, pomysłów oraz strategii działań na terenie osiedla Azory. Ich lokalizację przedstawiono poniżej w grupach dotyczących trzech typów przestrzeni publicznej: zielone tereny rekreacyjne, plac, ulica. Wnioski uzupełniono również o potrzebną sieć połączeń o charakterze rekreacyjnym, pieszo-rowerowym (Il. 16. Przestrzenie publiczne wymagające interwencji wskazane przez mieszkańców).

Il. 15 Przestrzenie publiczne wymagające interwencji wskazane przez mieszkańców

W każdej z grup wnętrz urbanistycznych podczas spotkania z mieszkańcami wyłoniono te najpilniej potrzebujące interwencji. Dzięki temu powstała lista siedmiu miejsc wytypowanych do pracy w ramach programu rehabilitacji przestrzeni publicznej osiedla Azory. Wyłonione spośród proponowanych przez mieszkańców tereny stanowiły także temat studenckich warsztatów projektowych, w tym multidyscyplinarnych i międzynarodowych oraz projektów kursowych studentów Wydziały Architektury Politechniki Krakowskiej. Wzięto również pod uwagę sieć połączeń pieszych o charakterze rekreacyjnym zaproponowaną przez mieszkańców.

Efektem końcowym tych warsztatów LGW było ustalenie listy miejsc wytypowanych do szczegółowej pracy w ramach programu rehabilitacji przestrzeni publicznej osiedla Azory oraz proponowanej sieci połączeń rekreacyjnych pomiędzy terenami rekreacyjnymi i węzłami usługowymi. Przedstawiono ją na planszy nr 1 diagnozy pt. Przestrzenie publiczne wymagające interwencji – proponowana sieć połączeń.

Spotkanie LGW w listopadzie 2013 roku było poświęcone tematyce tożsamości lokalnej. Wydarzenie to poprzedzone zostało wizytą studyjną i studenckimi warsztatami architektonicznymi pod opieką socjologów, urbanistów i planistów. Miało ono na celu ocenę sposobu realizacji

pomysłów mieszkańców w formie konkretnych projektów architektoniczno-urbanistycznych. Członkowie LGW oraz goście zagraniczni oceniali trafność przedstawionych koncepcji oraz szanse na ich wykonanie. Zwracali uwagę na potencjalne bariery i korzyści wynikające z ich realizacji. Główne wnioski z dyskusji dotyczyły możliwości finansowania realizacji i utrzymania zaproponowanych przez studentów rozwiązań przestrzennych. W przedstawionych pracach przedstawiono koncepcje przestrzeni urbanistycznych z uwzględnieniem rozwiązania problemu miejsc postojowych, dostępności dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz próby oddziaływania sposobem zagospodarowania przestrzeni wnętrz urbanistycznych na styl życia mieszkańców. Zaproponowano lokalizację parkingów podziemnych. Poprzez zróżnicowanie ukształtowania terenu wprowadzono efekty kompozycyjne a także zaproponowano likwidację barier przestrzennych w poruszaniu się po terenie otwartym i dostępie do parterów budynków.

II. 16. Spotkanie LGW 28.04.2014

Tematem kolejnego spotkania LGW 28 kwietnia 2014 roku były możliwości rozwiązania konkretnych problemów oraz przekształcenia idei w projekt, który miałby szanse na sfinansowanie i realizację. Zastanawiano się kto może być inicjatorem takich działań, kto decyduje o realizacji i jakie cechy powinien posiadać dobry projekt. Dyskutowano na temat przyczyn i możliwości rozwiązania kwestii stanu dróg oraz ilości miejsc postojowych dla samochodów, dogodności komunikacji miejskiej, a w szczególności wprowadzenia sieci tramwajowej na teren osiedla, a także poprawy jakości połączeń pieszych i rowerowych. Wskazano też jako istotną potrzebę poprawy odczucia bezpieczeństwa poprzez działania przestrzenne uniemożliwiające grupowanie się w odosobnieniu osób spożywających alkohol i wszczynających bójki. Stwierdzono, że dobry projekt powinien być realizowany stopniowo, ale zgodnie z wytyczoną ogólną strategią, powinien być adresowany do konkretnej grupy odbiorców – użytkowników przestrzeni publicznych, a także winien być realizowany z szacunkiem dla środowiska i lokalnej tradycji. Za propozycję możliwą do zrealizowania uznano

wydarzenia plenerowe, które przyciągną uwagę mieszkańców do przestrzeni publicznych oraz pozwolą na rozwijanie się więzi w obrębie społeczności lokalnej.

4 lipca 2014 roku odbyło się spotkanie Lokalnej Grupy Wsparcia, jako wydarzenie w ramach międzynarodowej konferencji partnerów projektu. Towarzyszyły mu warsztaty w terenie rekreacyjnym tzw. Alejkach. Uczestnicy spotkania mieli za zadanie opracować projekt dla tej lokalizacji uwzględniając decydentów i interesariuszy. Propozycja ta miała służyć jako działanie pilotażowe, wskazując mieszkańcom w jaki sposób można zrealizować działania służące poprawieniu kondycji przestrzeni publicznych. Różnorodne doświadczenia uczestników spotkania wskazały na główne działania możliwe w tym obszarze – wydzielenie przestrzeni użytkowanej przez różne grupy, stworzenie zadaszenia chroniącego przed słońcem i deszczem, wykonanie sanitariatów dostępnych dla użytkowników a także ujednolicenie estetyczne wyposażenia placu. Przedstawiono propozycje bezkolizyjnego przejścia na drugą stronę ulicy Conrada, a także zastanawiano się nad możliwością przekształcenia garaży indywidualnych w bardziej ekonomiczną i estetyczną budowlę służącą większej ilości mieszkańców. Dyskutowano także nad możliwościami ograniczenia niekontrolowanego graffiti poprzez zastosowanie pnącz i lepszy wgląd w teren przez mieszkańców – tzw. sąsiedzkie monitorowanie. Efektem spotkania były 3 różne propozycje poprawienia jakości przestrzeni publicznej w tym terenie.

II. 17 Spotkanie LGW 4 lipca 2014 roku z gośćmi zagranicznymi

Tematem spotkania 10 grudnia 2014 roku była prezentacja założeń Lokalnego Planu Działania oraz możliwości finansowania propozycji projektów w nim ujętych. Przedstawiono listę możliwych

źródeł finansowania pochodzących ze środków budżetu gminy, krajowych i unijnych dotacji. Dyskutowano kto może być beneficjentem oraz które działania możliwe są do realizacji z tych środków. Podjęto temat dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb osób niepełnosprawnych, o które można się starać w ramach programu rewitalizacji.

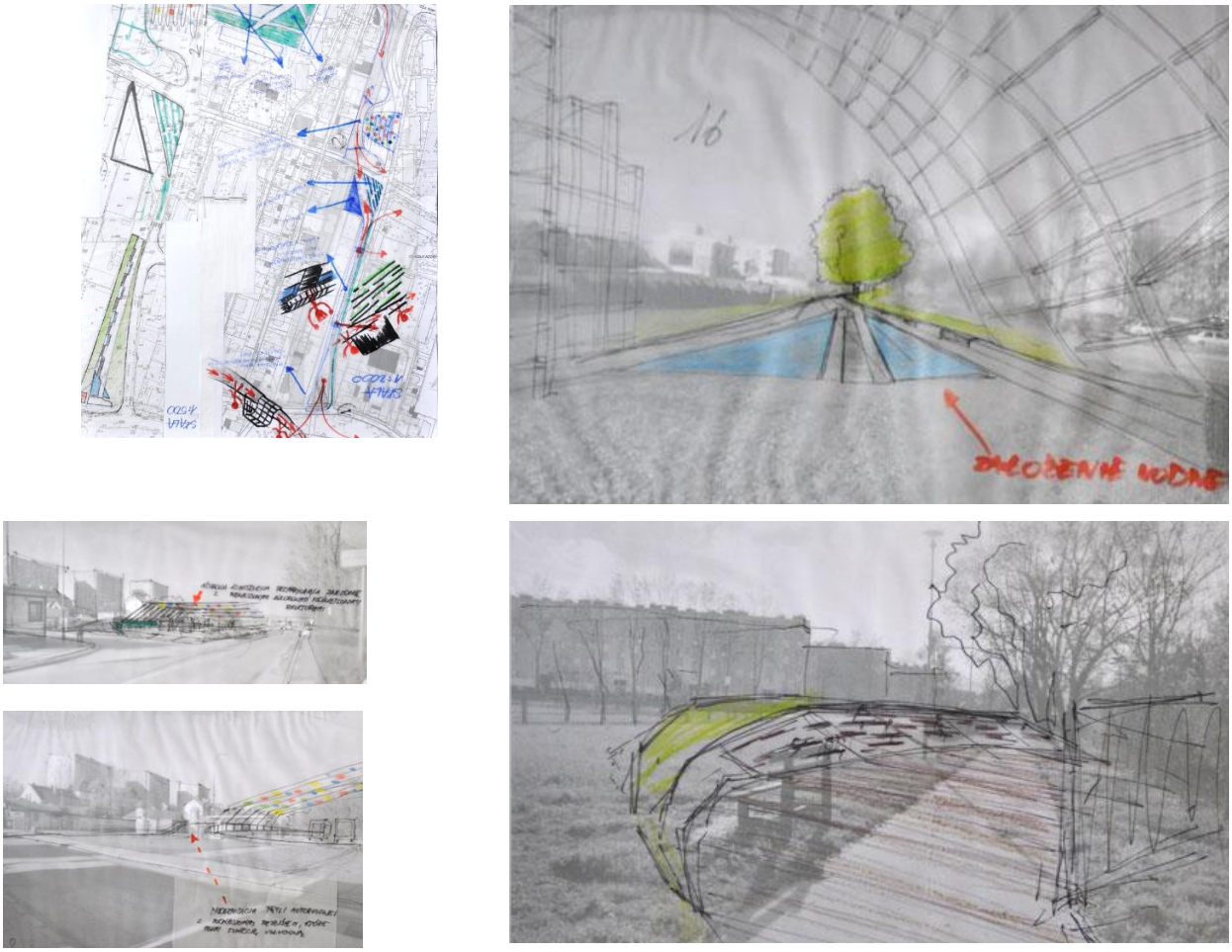
Spotkanie podsumowujące działania LGW w ramach projektu USER odbyło się 11 lutego 2015 roku. Przedmiotem tego spotkania była ewaluacja zapisów Lokalnego Planu Działania. Członkowie w grupach analizowali działania zgrupowane w trzech obszarach wynikających z diagnozy: przestrzenno-funkcjonalnym, komfortu i zdrowia mieszkańców oraz zarządzania przestrzenią i relacji społecznych. Najwięcej emocji wzbudzały problemy związane z infrastrukturą komunikacyjną oraz możliwości działań w zakresie poprawy sytuacji postojowej. Dyskutowano również możliwy przebieg trasy tramwaju i wpływ jego lokalizacji na jakość środowiska mieszkaniowego osiedla. Największym problemem okazał się brak zaangażowania odpowiedniej ilości mieszkańców w proponowane działania, przez co ograniczone są możliwości ich wdrożenia.

Warsztaty i działania studentów

Podczas realizacji projektu działania LGW wspomagał zespół studentów Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej pod kierunkiem kadry naukowej reprezentującej macierzystą uczelnię oraz Instytut Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prowadzone były warsztaty projektowe dla studentów wydziału z udziałem gości z Politechniki Wrocławskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej Sekcji Inżynierii Środowiska, a także doktorantów z programów międzynarodowej wymiany.

Pierwsze warsztaty studenckie odbyły się 14 listopada 2013 roku na zakończenie pierwszego etapu realizacji projektu USER, którego tematyką była diagnoza. Podczas pracy powstały pierwsze propozycje dla wybranych przez mieszkańców 7 obszarów. Projekty przedstawione podczas warsztatów zostały poddane ocenie zarówno przez mieszkańców, jak i przedstawicieli miast partnerskich projektu.

Zaproponowano kompleksowy projekt przestrzeni publicznej ulicy Weissa wraz z realizacją połączenia z terenami usługowymi po północnej stronie ul. Opolskiej. Zakładał on stworzenie osi o charakterze usługowym – przestrzeni przyjaznej ulicy pełnej dobrze zaprojektowanych sklepów, punktów małej gastronomii z ogródkami wzbogacającymi przestrzeń publiczną. Zakładał on także realizację zadaszenia urbanistycznego nad terenem pętli autobusowej wykorzystującego energię solarną, a także uporządkowanie tymczasowych obiektów zgrupowanych w tym rejonie.

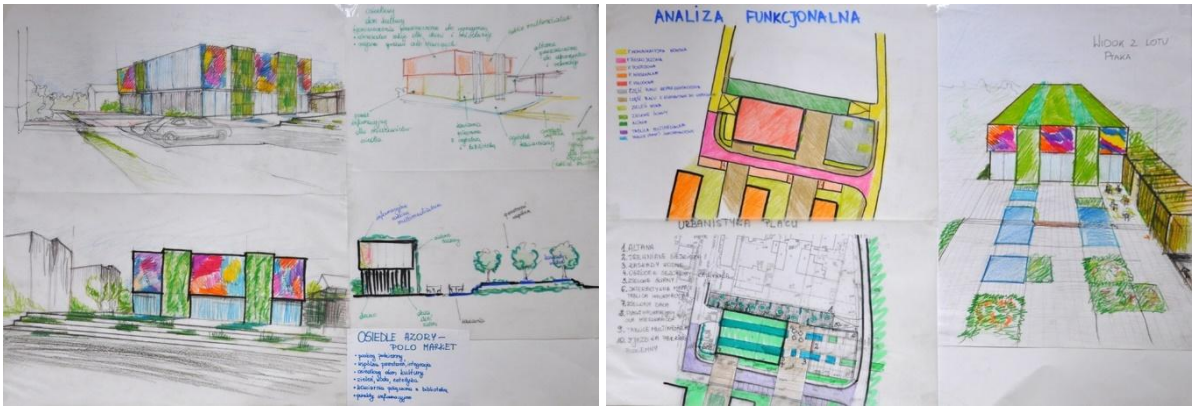
II. 18. Propozycja aranżacji przestrzeni publicznej ulicy Weissa

Projekt przestrzeni publicznej związanej z węzłem komunikacyjnym przy ulicy Radzikowskiego zakładał stworzenie placu pieszego o charakterze reprezentacyjnym, jako symboliczną bramę wjazdową i punkt charakterystyczny osiedla. Integrował także transport wewnętrzny osiedla z kolejką oraz zakładał realizację miejsc postojowych na potrzeby usług od strony linii kolejowej. W jednym z wariantów zaproponowano również połączenie miasta z przestrzenią Azorów szerokim mostem pieszym ukrywając komunikację kołową pod ziemią.

II. 19. Plac przed budynkiem usługowym przy ulicy Radzikowskiego/Wybickiego

Kolejną propozycją studentów była aranżacja przestrzeni o charakterze placu miejskiego przy ulicy Weissa/Lentza. Stojący tam obecnie budynek, który stał się symbolem brzydoty Azorów został w projekcie poddany modernizacji i wciągnięty w pierzeję handlowo-usługową ulicy Weissa. Parking został powiększony i przeniesiony pod plac przed budowlą. Przestrzeń publiczną wzbogacono o założenia wodne i zielone co nadało jej bardziej reprezentacyjny charakter.

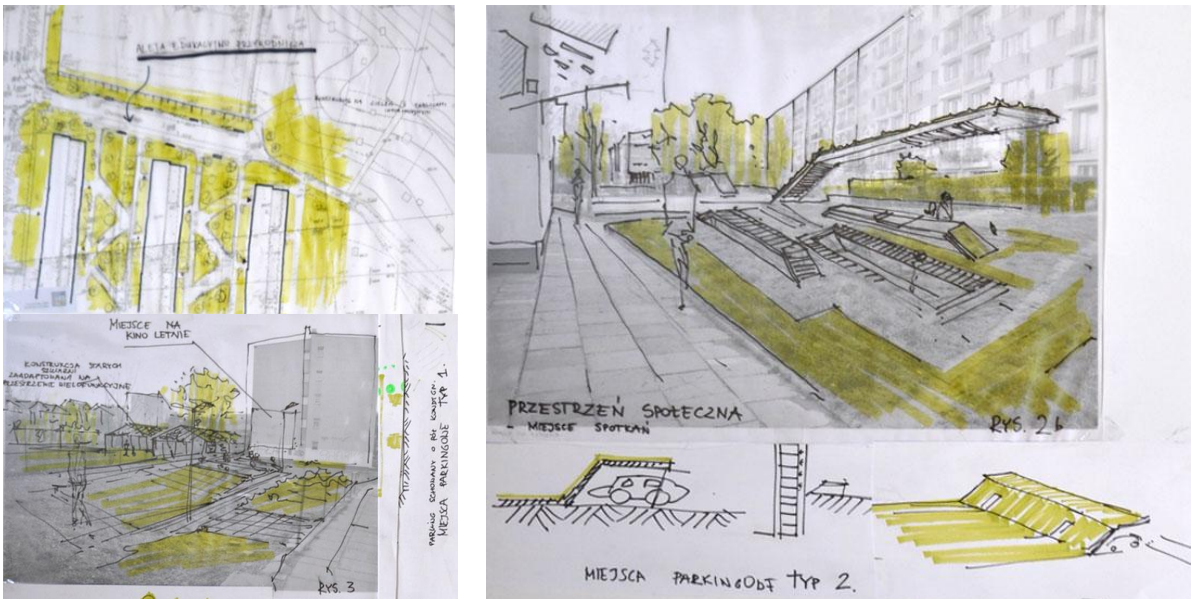
Il. 20. Plac przy ul. Weissa przed budynkiem marketu Polo

Miejsce skrzyżowania ulic Stachiewicza i Makowskiego zostało uznane za niedogodne i niebezpieczne, jako punkt przecinania się szlaków pieszych prowadzących w atrakcyjne tereny zielone z najważniejszym węzłem komunikacyjnym w północno-wschodniej części osiedla. Mieszkańcy osiedla proponowali reorganizację lokalizacji przejść dla pieszych oraz przystanków komunikacji zbiorowej na tym terenie. W projektach warsztatowych pojawił się pomysł zastosowania spowolnienia ruchu na tym odcinku poprzez podwyższenie fragmentów nawierzchni oraz wykluczenia indywidualnego transportu kołowego z ulicy Stachiewicza, co mogłoby ograniczyć korkowanie się jej w godzinach szczytu. Ważnym elementem koncepcji była zmiana charakteru ciągów pieszych – wprowadzenie weń elementów zieleni i założeń wodnych.

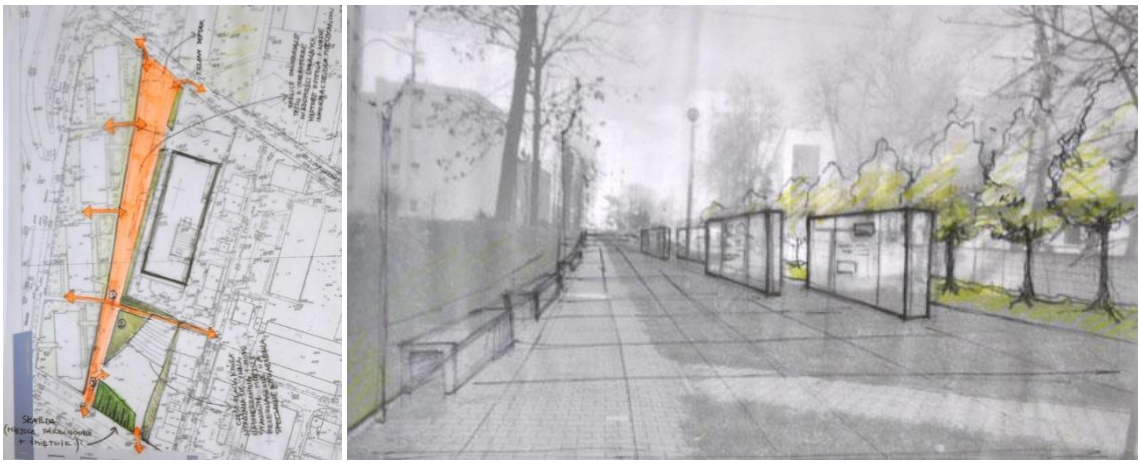
Il. 21. Przestrzeń węzła ulic Stachiewicza i Makowskiego – ciągi piesze i place wprowadzające w tereny zieleni

Pomysł przywrócenia przestrzeni Deptaku Chełmońskiego charakteru spacerowego wywodził się ze wskazania mieszkańców poprowadzenia tamtędy sieci połączeń rekreacyjnych pieszo-rowerowych. Obecnie obszar ten stanowi głównie miejsce intensywnego i chaotycznego parkowania samochodów. Aby nadać temu ciągowi atrakcyjny charakter zaproponowano rozwiązanie problemu miejsc postojowych poprzez utworzenie parkingów podziemnych lub częściowo przekrytych w przestrzeniach międzyblokowych. Dzięki temu uzyskano teren o zróżnicowanej topografii, co zostało wykorzystane w kompozycji przestrzeni społecznych.

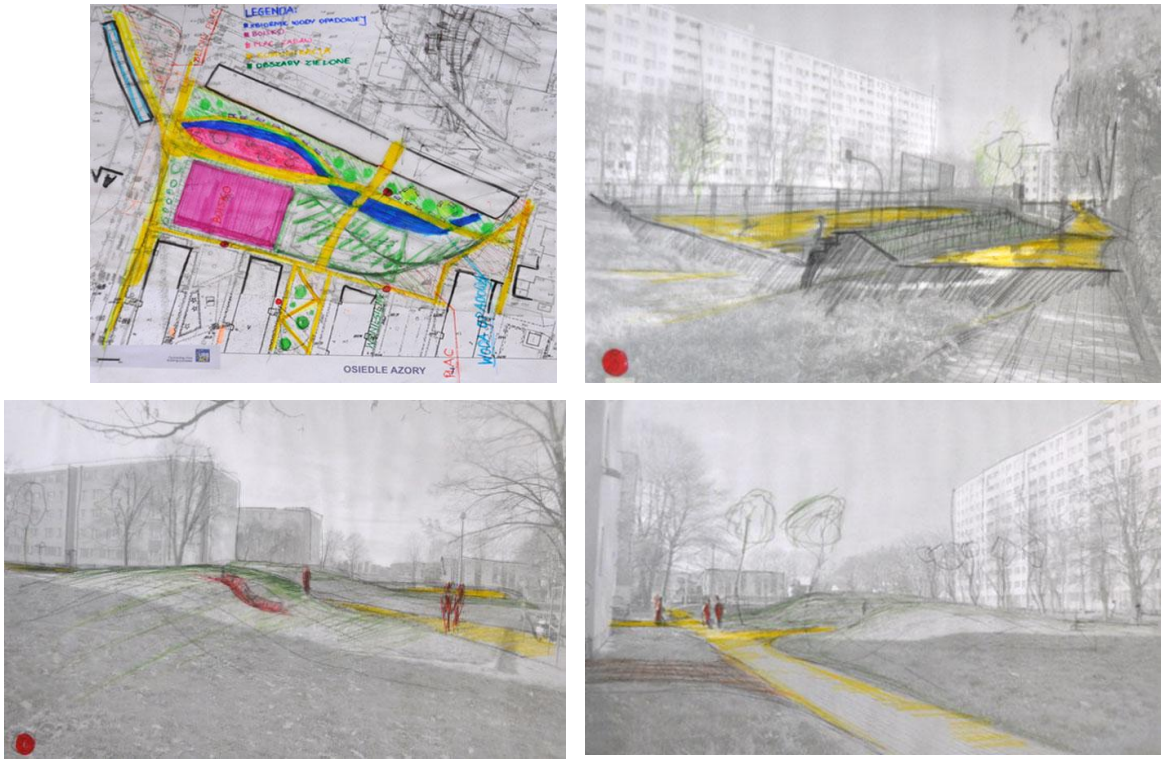
Il. 22. Deptak Chełmońskiego - propozycje przekształceń wnętrz sąsiedzkich

Terenowi rekreacyjnemu przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP przy ul. Chełmońskiego – od Tysięcznika przy ul. Jaremu po tereny przy ul. Gdyńskiej postanowiono nadać wygląd bardziej reprezentacyjny, ale o charakterze rekreacyjnej przestrzeni w zieleni. Miał on służyć plenerowym wydarzeniom i wystawom – funkcjom, jakie wskazali mieszkańcy do zrealizowania na Azorach.

Il. 23. Plac w terenie rekreacyjnym przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP

Kolejnym wnętrzem, dla którego przedstawiono propozycję rehabilitacji był teren rekreacyjny z górką - przy Tysięczniku od strony południowej. W obrębie tego założenia zaproponowano zróżnicowanie ukształtowania terenu, z zachowaniem górki, która została uznana za element tożsamości lokalnej tego miejsca. Wprowadzono również podział na strefę aktywnego, z remontem boisk sportowych, i biernego wypoczynku z założeniem wodnym.

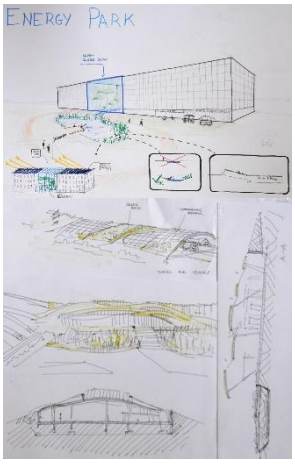

Il. 24. Teren z górką przy Tysięczniku

Kolejne warsztaty studenckie odbyły się w ramach wydarzeń Międzynarodowej Konferencji Studenckiej *Arch-Eco* 28 marca 2014. Zespoły złożone ze studentów Politechniki Wrocławskiej, Akademii Górniczo-Hutniczej Sekcji Inżynierii Środowiska, a także doktorantów proponowały rozwiązania dla terenów rekreacyjnych otaczających kościół w połączeniu z górką przy *Tysięczniku* oraz dla *Alejek.* Projekty zakładały stworzenie przestrzeni sąsiedzkiej dla kontaktów społecznych mieszkańców promującej równocześnie rozwiązania proekologiczne. Zaprezentowane prace wskazały, że temat dbałości o środowisko może być motywacją dla podjęcia działań na terenie osiedla oraz szansą na ich sfinansowanie ze środków przeznaczonych na tego typu cele. Podczas konferencji zaprezentowano również referat pt. *Kraków USER workshop' about Azory district* autorstwa Justyny Jakubas i Katarzyny Płonki prezentujący elementy diagnozy osiedla z możliwymi rozwiązaniami dla poszczególnych obszarów problemowych.

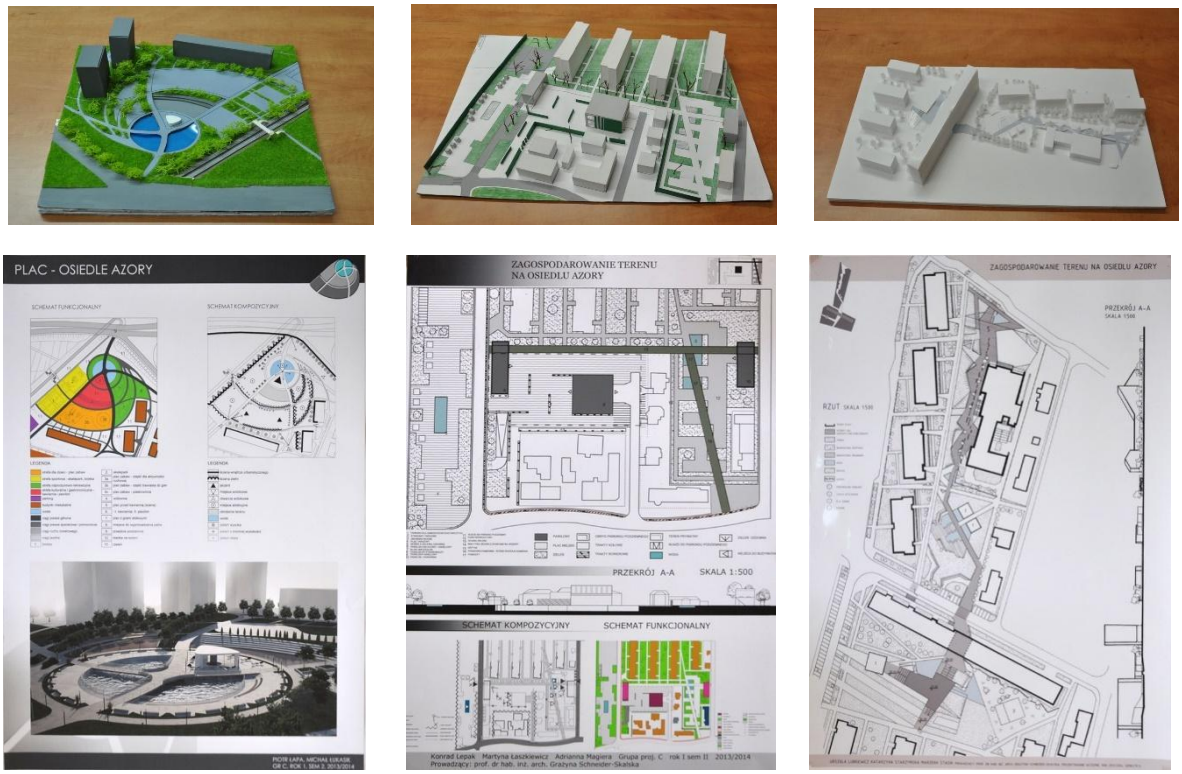
II. 25. Międzynarodowe studenckie warsztaty projektowe towarzyszące konferencji Arch-Eco 28 marca 2014

Podczas kolejnych warsztatów międzynarodowych i wielodyscyplinarnych, które miały miejsce 9 maja 2014 roku przedstawiano kolejne propozycje zagospodarowania przestrzeni publicznej osiedla. Odbyły się one pod hasłem *U mnie na Azorach – zielona sieć.* Tematem zadania warsztatowego było stworzenie układu połączeń pieszo-rowerowych o charakterze rekreacyjnym stanowiących uzupełnienie obecnej sieci komunikacyjnej osiedla. Efektem było przedstawienie alternatywnych propozycji połączeń pomiędzy terenami rekreacyjnymi osiedla. Każda z grup stworzyła lokalne centrum, które miało charakter sąsiedzki w połączeniu z obiektami o charakterze usługowym. Zaproponowano również wprowadzenie transportu alternatywnego – osiedlowego autobusu, którego trasa łączyła różne punkty osiedla z przystankami komunikacji zbiorowej, sieci obiektów handlowych, ogrodów do wspólnego użytku mieszkańców, a także przewidziano zmniejszenie uciążliwości ulicy Conrada/Opolskiej.

Il. 26. Wybrane koncepcje z warsztatów 9 maja 2014 - U mnie na Azorach - zielona sieć

Obok prac warsztatowych studenci I roku Politechniki Krakowskiej zajmowali się aranżacją przestrzeni publicznej w projekcie kursowym podczas semestru letniego. Zespoły 3-4 osobowe pracowały nad wybranymi terenami osiedla: *Alejkami,* placem związanym z marketem Polo oraz terenami rekreacyjnymi przy kościele i obok *Tysięcznika*. Zaprezentowano śmiałe wizje przekształceń, które poddano dyskusji podczas spotkania LGW w ramach konferencji partnerów projektu w lipcu 2014 roku. Mieszkańcy sprzeciwili się wizji tak znaczących przekształceń na obszarze *Alejek*, tłumacząc, że jeśli miejsce to stanie się tak atrakcyjne to będzie przyciągać zbyt dużą liczbę użytkowników, w szczególności spoza osiedla. Byli też sceptycznie nastawieni co do możliwości finansowania przebudowy na tak dużą skalę pozostałych obszarów.

Il. 27. Wybrane projekty kursowe dla obszaru Azorów - semestr letni rok akademicki 2013/2014

Efektem pracy ze studentami było powstanie wielu różnorodnych wizji rozwoju terenu osiedla. Projekty przygotowane przez młodzież wskazały mieszkańcom możliwości i kierunki w jakich mogłoby rozwijać się ich osiedle. Największą wartością dla projektu w tym obszarze pracy była możliwość debaty, do której pretekstem były przedstawiane propozycje. Pomogła ona członków LGW w zaproponowaniu własnych koncepcji przekształceń na terenie ich osiedla.

Ankiety

Uczestnikami spotkań Lokalnej Grupy Wsparcia były przede wszystkim osoby dorosłe. Doświadczenia gry miejskiej – Azory City Game, wskazały jednak, że potrzeby użytkowników przestrzeni publicznej tej grupy są odmienne niż te, na które wskazali uczestniczący w pracach nad projektem mieszkańcy. Dlatego zdecydowano się uzupełnić diagnozę o przygotowaną w konsultacji z Instytutem Socjologii Uniwersytetu Jagiellońskiego ankietę skierowaną do młodzieży szkolnej osiedla. Przeprowadzono ją na etapie diagnozy – na przełomie października i listopada 2013 roku. Uczniowie byli poproszeni o opisanie miejsc, które lubią i z którymi się identyfikują, a także tych, które wzbudzają u nich negatywne emocje – strach, odrazę. Pytani mieli również możliwość zaproponowania rozwiązań, które według nich poprawiłyby wizerunek przestrzeni publicznej osiedla, a także były atrakcyjne funkcjonalnie ożywiając jego przestrzeń. Warto podkreślić, że mieszkańcy osiedla stanowili ok. 80% ankietowanych.

Ocena atrakcyjności miejsc wspólnych w grupie dzieci i młodzieży szkolnej pokryła się częściowo z tą podaną przez członków LGW. Za najlepiej odbierany obszar na terenie osiedla uznano boiska wokół szkoły oraz *Alejki*. Natomiast młodzież pytana o najczęstsze miejsce przebywania odpowiadała, że jest to teren szkoły lub własne mieszkanie. Korzystanie z przestrzeni publicznej to rzadkość, głównie kojarzona ze spacerami z psem. Miejsca negatywnie się kojarzące wskazane przez ankietowanych to okolice śmietników w przestrzeniach międzyblokowych oraz całodobowych sklepów monopolowych, gdzie grupują się osoby spożywające alkohol. Najczęstszym pomysłem na poprawienie sytuacji zgłaszanym przez młodych ludzi była budowa ośrodka sportowego, orlika, klubu, gdzie można skorzystać z oferty zajęć pozalekcyjnych. Warto podkreślić, że również uczniowie wskazywali na brak komunikacji tramwajowej, jako jedną z głównych niedogodności mieszkania na osiedlu. Padały również propozycje cyklicznej organizacji imprez w przestrzeniach publicznych, najchętniej o charakterze festiwalu.

Kolejną ankietę dla mieszkańców przygotowano w drugim etapie realizacji projektu w jesieni 2014 roku. Miała ona na celu uszczegółowienie diagnozy zgłoszonych w pierwszym okresie trwania projektu problemów, głównie związanych z rozwiązaniem trudności komunikacyjnych i konfliktów

w użytkowaniu przestrzeni związanych z możliwością prowadzenia zdrowego trybu życia. Mieszkańcy wskazali przede wszystkim na potrzebę budowy linii tramwajowej i dogodny do niej dostęp z wszystkich miejsc osiedla. Zadeklarowali, że byłby to warunek, który pomógłby im podjąć decyzję o zmianie swoich przyzwyczajeń komunikacyjnych i zrezygnowaniu z utrzymywania dwóch samochodów w rodzinie. Kolejnym udogodnieniem mogłaby być osiedlowa wypożyczalnia pojazdów, z której mogliby korzystać mieszkańcy w razie potrzeby, w zamian za kłopoty związane z codziennym znajdywaniem miejsca do przechowywania samochodu. Pytani stwierdzili również, że poparliby budowę tras biegowych do jazdy na rolkach czy nordic walking, ale nie byli skłonni zmienić swoich przyzwyczajeń co do rodzaju uprawianej aktywności. Podobnie deklarowali poparcie dla urządzenia wspólnego ogrodu dla mieszkańców, ale widzieliby siebie w roli osób korzystających z niego biernie, a nie uprawiając tam własne rośliny.

Wnioskiem pozytywnym z wyników przeprowadzonych ankiet jest akceptacja dla wprowadzenia zmian. Niestety mieszkańcy, czy też użytkownicy przestrzeni publicznych nie postrzegają siebie w roli inicjatorów, organizatorów, czy też wykonawców proponowanych przekształceń.

Konkurs rysunkowy

Uzupełnieniem procesu diagnozy, przeprowadzonym w listopadzie 2013 roku wśród najmłodszych mieszkańców osiedla był konkurs plastyczny adresowany do dzieci i młodzieży uczęszczających do samorządowych i prywatnych placówek edukacyjnych Azorów. Temat – „U mnie na Azorach…" należało przedstawić w formie formy plastycznej ukierunkowanej na zaprezentowanie charakterystycznych miejsc, osób, zdarzeń w obrębie Azorów. Prace mogły albo ilustrować stan faktyczny (tak widzę moje osiedle…), albo prezentować pomysł na zmianę danego miejsca (tego mi tu brakuje, to chciałbym mieć na osiedlu…). Oceniane były one w czterech kategoriach wiekowych: I - grupy przedszkolne, II - klasy 1-3, III - klasy 4-6, IV - klasy gimnazjalne oraz ponadgimnazjalne przez jury konkursowe złożone z artystów plastyków, architektów i przedstawicieli realizatora projektu.

II. 28. Prace i autorzy podczas wernisażu wystawy w osiedlowym klubie Vademecum

Zgłoszono 160 prac, spośród autorów których wyłoniono 4 laureatów nagród głównych w poszczególnych kategoriach oraz 17 wyróżnień. Najciekawsze prace zaprezentowano podczas wernisażu i wystawy w osiedlowym klubie kultury Vademecum. Najbardziej charakterystycznym pozytywnym motywem i powtarzającym się tematem był *Tysięcznik.* Barwne murale Marii Jaremy zostało niewątpliwie uznane za symbol tożsamości miejsca również przez najmłodszych. To, czego brakuje na osiedlu to kolor i aranżacja przestrzeni zielonych. Dziecięce marzenia, przedstawione w formie plastycznej wskazywały na potrzebę urządzenia mini zoo, zielonego labiryntu, sadów, rabat kwiatowych i fontann oraz boisk i placów zabaw.

Wydarzenia plenerowe

Podczas realizacji projektu USER udało się przeprowadzić dwa wydarzenia plenerowe o charakterze festynu. Zaangażowani w ich realizację byli studenci z Koła Naukowego Projektowania Zrównoważonego Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej, a także mieszkańcy Azorów wspomagani przez zespół projektowy, parafię oraz przedstawicieli klubu Vademecum. Pomysł na tego typu wydarzenia powstał podczas spotkań LGW, gdzie mieszkańcy wskazywali na potrzebę aktywizacji przestrzeni publicznej osiedla wskazując na formę plenerowych wystaw, zabaw dla dzieci, prezentacji związanych z realizacją zdrowego trybu życia, pomocy sąsiedzkiej - wymiany rzeczy i doświadczeń.

Il. 29. Urządzanie przestrzeni - Kiermasz Wielkanocny, łąka przy kościele Niepokalanego Poczęcia NMP 13.04.2014

Pierwsze ze spotkań miało miejsce 13 kwietnia 2014 roku na łące przy kościele, a związane było z tematyką Świąt Wielkanocnych. Poprzedzone było warsztatami przeznaczonymi dla studentów wydziałów architektury, architektury wnętrz i wzornictwa pt. *Urządzanie przestrzeni,* podczas których uczestnicy stworzyli z materiałów do recyklingu meble urbanistyczne, miejsca do organizacji zabaw, a także plenerową wystawę prac projektowych. Kiermasz wielkanocny był okazją do zorganizowania licznych zabaw i konkursów dla dzieci, pokazując mieszkańcom, że przestrzeń na co dzień nieużywana może na kilka godzin zamienić się w tętniącą życiem, barwną, integrującą różne grupy mieszkańców.

Festyn Wielkanocny był okazją do przeprowadzenia końcowego etapu diagnozy. Mieszkańcy pytani byli o atuty ich osiedla i zastanawiali się nad sposobami promowania Azorów na forum miasta.

Drugi plenerowy festyn pod hasłem *Jesienne początki* odbył się 9 listopada 2014 roku. Związany był on z tematyką Święta Niepodległości. Wspólnie ze studentami z Koła Naukowego przygotowano przestrzeń do zabaw dla dzieci o charakterze patriotycznym. Kontynuowano również inicjatywę wymiany rzeczy. Mieszkańcy mogli przynieść niepotrzebne im rzeczy i wymienić je na inne. Wydarzenie było okazją do zaprezentowania i dyskusji na temat założeń Lokalnego Planu Działania, które zostały przedstawione mieszkańcom w formie ulotek. Przeprowadzono również sondaż dotyczący mających się w nim znaleźć zapisów na temat możliwości promocji zdrowego trybu życia i propozycji rozwiązania problemów komunikacyjnych i postojowych.

Il. 30. Jesienne porządki - łąka przy kościele Niepokalanego Poczęcia NMP, 9 listopada 2014

3. Diagnoza

Diagnoza obszaru Azory powstała na podstawie wielu dokumentów na zróżnicowanym poziomie. Kluczowe wyniki są efektem posiedzeń Lokalnej Grupy Wsparcia oraz badań specjalistów za pomocą przedstawionych metod przy wsparciu międzynarodowych partnerów projektu i jego eksperta.

3.1. Cele diagnozy

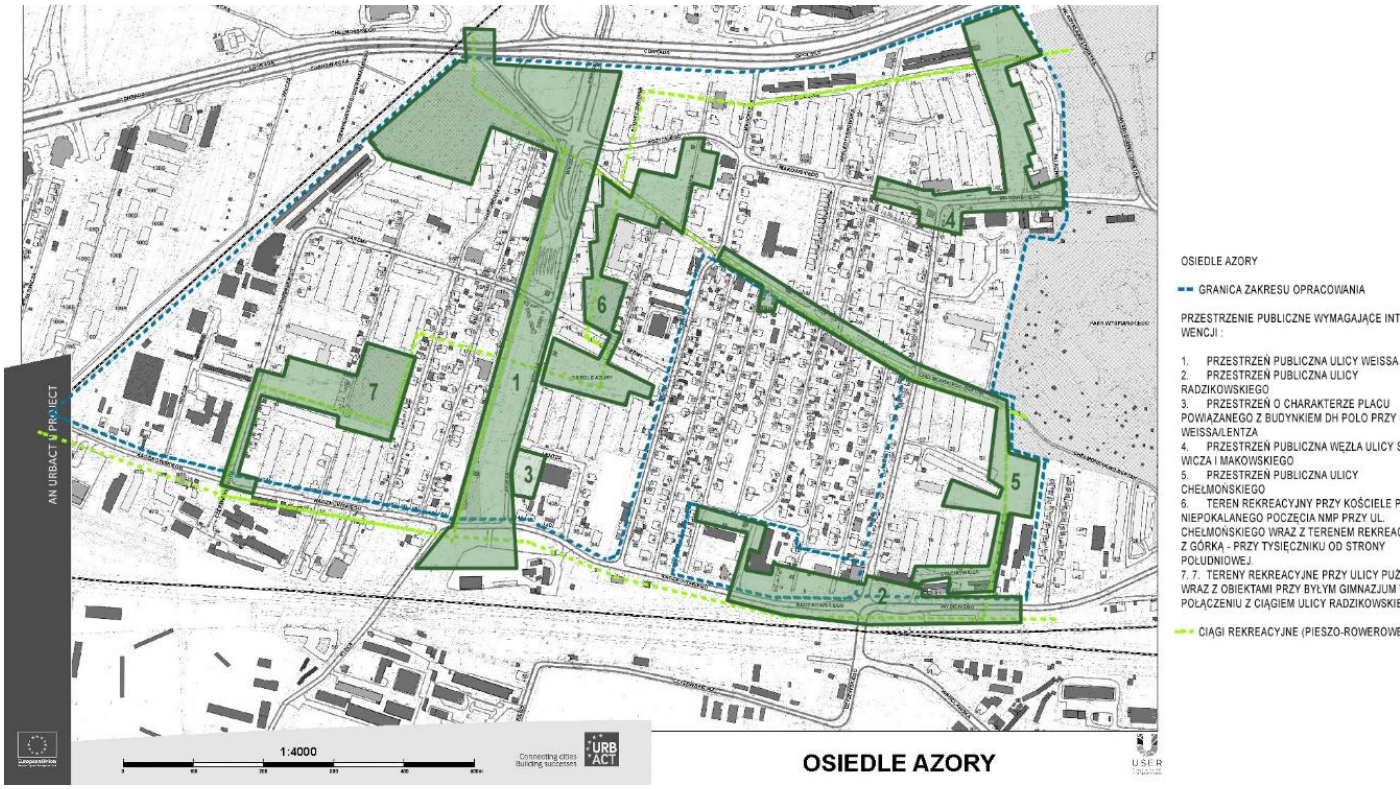
Główne cele diagnozy:

- zidentyfikowanie przestrzeni publicznych najważniejszych dla mieszkańców, tych wymagających najpilniejszej interwencji,
- określenie obszaru, z którym mieszkańcy się identyfikują,
- określenie aktualnego stanu wykorzystania, konfliktów i dysfunkcji,
- określenia potrzeb konkretnych użytkowników obszaru.

3.2. Analiza problemów

Pierwszym etapem diagnozy było zidentyfikowanie problemów, konfliktów oraz potrzeb mieszkańców związanych z użytkowaniem przestrzeni wspólnych. Analizę prowadzono równocześnie na kliku płaszczyznach odnosząc się do problemów opisanych w „Wielokryterialnej analizy dziewiętnastu osiedli zabudowy blokowej położonych na terenie Gminy Miejskiej Kraków". Na podstawie analizowanych dokumentów, badań ekspertów, pracy analitycznej i projektowej ze studentami, a przede wszystkim warsztatów z mieszkańcami wyłoniono najważniejsze zagadnienia dotyczące obszaru osiedla Azory, które uszeregowano w 3 główne grupy problemowe obejmujące obszar przestrzenno-funkcjonalny, dostępność wraz z komfortem i zdrowiem mieszkańców oraz zarządzanie przestrzenią i relacje sąsiedzkie.

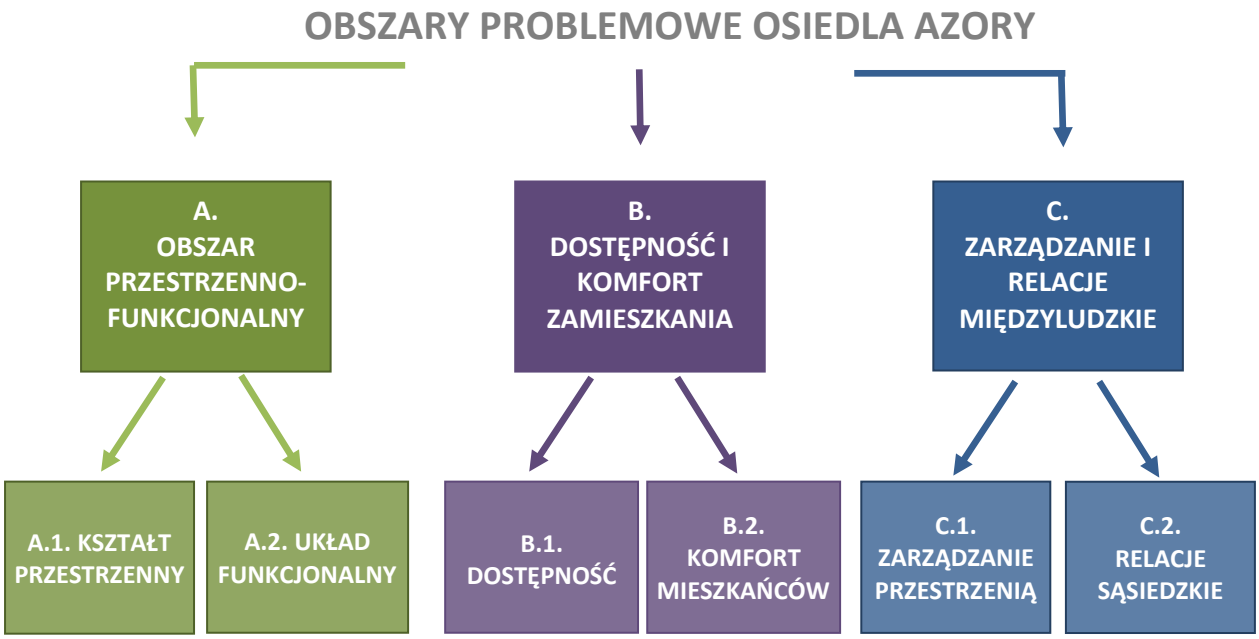
Efektem szczegółowej diagnozy przestrzennej było wyodrębnienie obszarów problemowych i przestrzennych dla planowanych działań. Obszary problemowe przedstawiono w formie zagadnień w trzech głównych grupach problemowych: obszar przestrzenno-funkcjonalny, dostępność i komfort zamieszkania oraz zarządzanie i relacje międzyludzkie. Zdecydowano, że obszar dostępności zawiera się zarówno w aspektach przestrzenno-funkcjonalnych, jak i w komforcie użytkowania przestrzeni i problemy z tego obszaru zawarto w odpowiednich działach. Obszary przestrzenne przedstawiono graficznie na mapie pt. Diagnoza 1 - Przestrzenie publiczne wymagające interwencji – proponowana sieć połączeń.

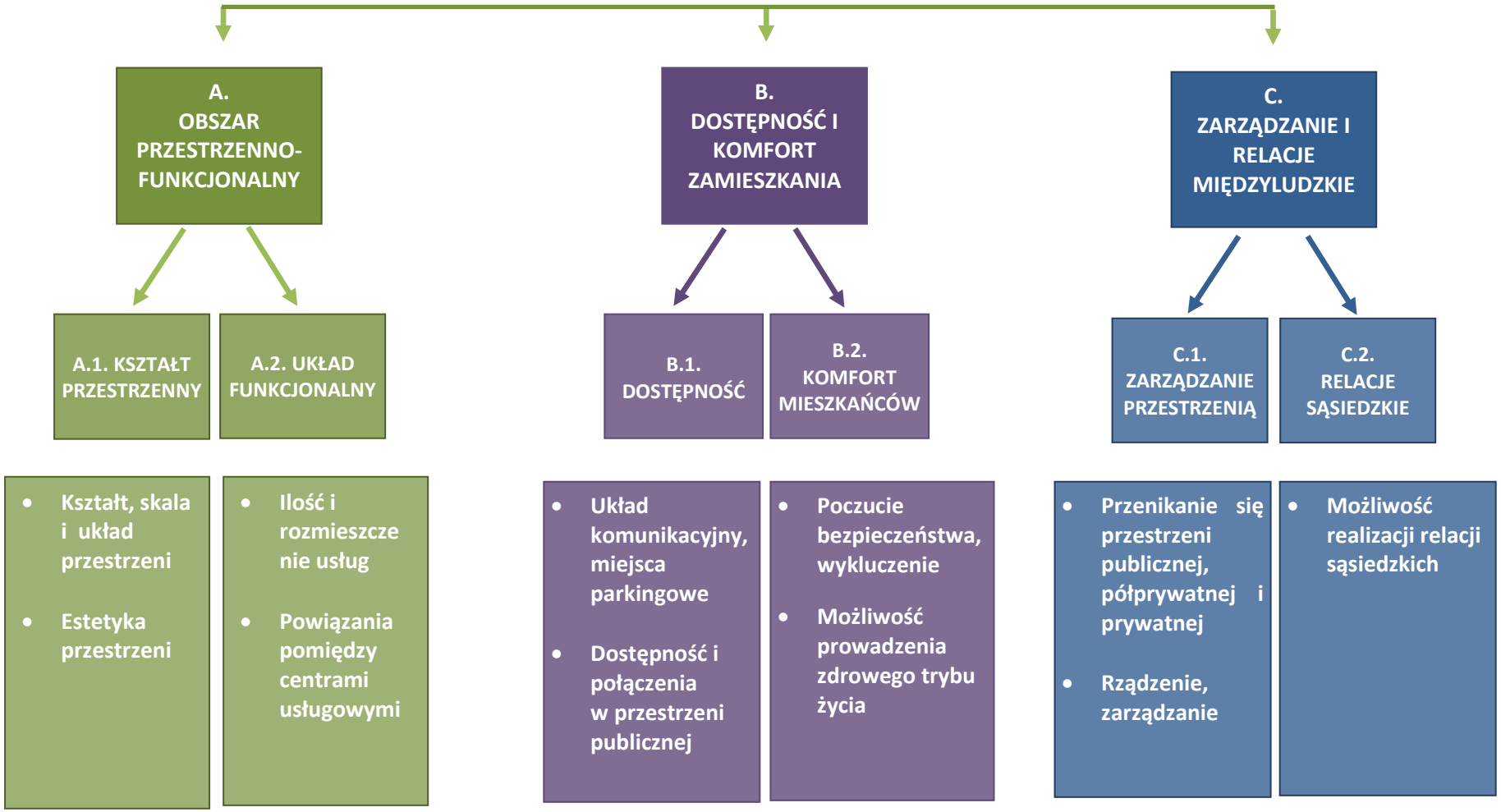
II. 31. Diagnoza 1 - Przestrzenie publiczne wymagające interwencji - proponowana sieć połączeń

1. Przestrzeń publiczna ulicy Weissa – od węzła przy ul. Radzikowskiego poprzez strefę pętli autobusowej przy skrzyżowaniu z ul. Jaremy po tereny zielone przy ul. Gnieźnieńskiej wraz z realizacją połączenia z terenami usługowymi po północnej stronie ul. Opolskiej.
2. Przestrzeń publiczna ulicy Radzikowskiego – od terenów przed ośrodkiem zdrowia poprzez węzeł z ul. Stachiewicza i Wybickiego z uwzględnieniem istniejącego połączenia pod nasypem kolejowym z ulicą Wrocławską.
3. Przestrzeń o charakterze placu powiązanego z budynkiem DH POLO przy ul. Weissa/Lentza.
4. Przestrzeń publiczna węzła ulicy Stachiewicza i Makowskiego do ulicy Palacha w połączeniu z terenami rekreacyjnymi w obrębie ulicy Palacha.
5. Przestrzeń publiczna ulicy Chełmońskiego – od terenu placu handlowego naprzeciw Zespołu Szkół Ogólnokształcących poprzez Chełmońskiego Deptak aż po sieć powiązań o terenów o charakterze rekreacyjnym z wejściem do parku Wyspiańskiego.
6. Teren rekreacyjny przy kościele pw. Niepokalanego Poczęcia NMP przy ul. Chełmońskiego od Tysięcznika przy ul. Jaremu po tereny przy ul. Gdyńskiej w połączeniu z terenem rekreacyjnym z górką przy Tysięczniku od strony południowej.
7. Tereny rekreacyjne przy ulicy Pużaka wraz z obiektami przy byłym gimnazjum w połączeniu z ciągiem ulicy Radzikowskiego.

3.3. Obszary diagnozy

NAJWAŻNIEJSZE PROBLEMY OBSZARÓW DIAGNOZY

3.4. Wnioski szczegółowe w ramach analizowanych obszarów

A. Kształt, funkcja i układ przestrzeni publicznych

Osiedle, zaprojektowane zostało w latach 60-tych, wg ówczesnych standardów, jako typowa ”sypialnia” miejska. W konsekwencji, jako wyraz panującego wówczas funkcjonalizmu, charakteryzuje je monofunkcyjność, homogeniczność, brak strefowania, sztywna liniowa kompozycja, brak dbałości o detal architektoniczny i urbanistyczny. Realizowane z minimum nakładów, osiedle wytworzyło przestrzeń międzyblokową, zagospodarowaną jako teren zielony w większości niezakomponowany. W przestrzeni tej nie ma osi, punktów kulminacyjnych, strony lewej ani prawej, nie ma początku i nie ma końca tworząc bezładne widoki, ale nie tworząc perspektywy. Jest to w znacznej mierze niedostatek wynikający ze słabości obowiązującego systemu prawnego zarządzania przestrzenią, w szczególności planowania przestrzennego. Obszar osiedla nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Efektami są niedostatki funkcjonalne, chaos przestrzenny i informacyjny, nieefektywne i nieekonomiczne wykorzystanie przestrzeni, niewłaściwa ilość, struktura i układ sieci usług komercyjnych.

Il. 32. Chaotyczne zagospodarowanie osiedla - ul. Chełmońskiego, ul. Weissa

W przestrzeni osiedla wyróżnić można następujące kategorie, wpływające na proces i efekty ich kształtowania:

- Przestrzenie publiczne - ogólnodostępne (w zarządzie podmiotów publicznych – Gminy) – drogi publiczne i urządzenia komunikacyjne, place, zieleń publiczna pozostają w zarządzie jednostek miejskich
- Przestrzenie wspólne ogólnodostępne – przestrzenie międzyblokowe, drogi wewnętrzne, urządzenia komunikacyjne - w zarządzie spółdzielni, wspólnot mieszkaniowych

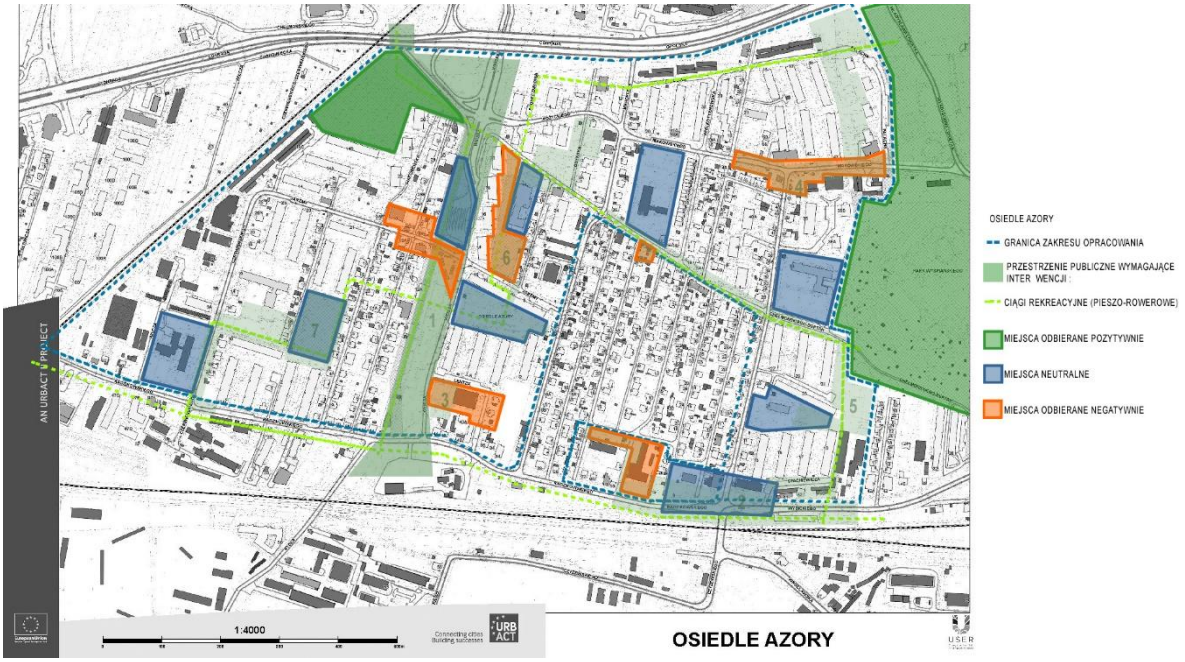
- Przestrzenie zamknięte – prywatne w zarządzie osób i podmiotów prywatnych (np. zabudowa jednorodzinna

Zarządzanie obejmuje zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego, bieżące utrzymanie, zachowanie porządku i czystości, zagospodarowanie i wyposażenie w niezbędne urządzenia, małą architekturę, przeprowadzenie procesu inwestycyjnego, finansowanie.

W większości przypadków planowe zarządzanie dotyczy obszarów podlegających wspólnemu zarządowi. Brak jest należytej koordynacji w skali całego osiedla, jak również na styku zarządcy – Miasto. Z tego względu program rehabilitacji jest pierwszym tego rodzaju kompletnym i wieloaspektowym przedsięwzięciem zmierzającym do poprawy stanu istniejącego.

A.1. Kształt przestrzenny

Ilość i rozmiar przestrzeni publicznych osiedla Azory został określony jako wystarczający, a rozmieszczenie miejsc strefy ogólnodostępnej za korzystne. Równocześnie sposób zagospodarowania terenów współużytkowanych wydaje się być chaotyczny i niespójny estetycznie. Ilość terenów dla czynnej i biernej rekreacji jest wystarczająca, natomiast brak jest miejsc o charakterze reprezentacyjnym, placów miejskich.

Il. 33. Diagnoza 2 – Układ przestrzenny

Sposób zagospodarowania przestrzeni publicznej odpowiada na potrzeby mieszkańców starszych i rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym oraz szkolnym. Brakuje miejsc dla młodzieży

licealnej, studentów oraz dla rodziców z niemowlętami. Mieszkańcy zwrócili także uwagę na brak miejsc zadaszonych, okrytych przed słońcem oraz miejsc typu amfiteatr przystosowanych do organizacji wydarzeń. Z korzyścią dla środowiska naturalnego, ale przede wszystkim dla komfortu mieszkańców byłoby wprowadzenie do wnętrz urbanistycznych osiedli naturalnych elementów kompozycji, np. wody, a także pozyskiwanie energii ze źródeł naturalnych. Subiektywne odczucia mieszkańców odnośnie cech przestrzeni publicznej, jej czytelności oraz estetyki są zbieżne. Atrakcyjność wizualna osiedla odbierana jest poprzez jego przestrzenie rekreacyjne, obszary urządzonej zieleni. (rys. Diagnoza 2 – Układ przestrzenny)

A.2. Układ funkcjonalny

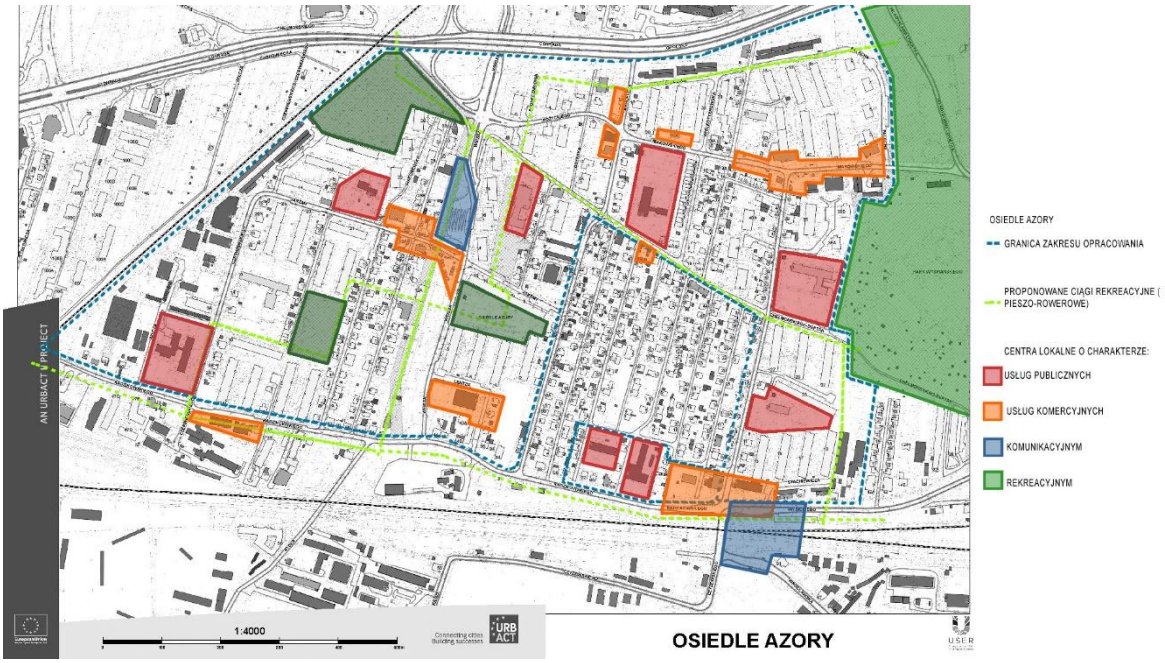
Program usług oraz obiektów kulturalnych dostępnych w przestrzeniach publicznych Azorów jest ograniczony. Największym mankamentem jest tymczasowość obiektów usługowo-handlowych oraz brak usług aktywizujących przestrzeń np. gastronomii. Problemem jest gromadzenie się osób spożywających alkohol w pobliżu punktów sprzedających i serwujących alkohol, co degraduje towarzyszące tym miejscom przestrzenie. (rys. Diagnoza 3 – Program funkcjonalny).

Osiedle Azory cechuje jednorodność, brak strefowania funkcjonalnego, sztywna liniowa kompozycja oraz brak dbałości o detal architektoniczny i urbanistyczny. W konsekwencji, na osiedlu **brakuje wyodrębnionego „centrum lokalnego”**, usługi komercyjne są rozproszone i w zasadzie ograniczone do kilku sklepów spożywczych, sklepu z używaną odzieżą oraz małej gastronomii. Konieczność udania się poza teren osiedla w celu zrobienia zakupów czy spotkania się w pubie powoduje, iż osiedle pełni głównie funkcję sypialną.

Strukturę przestrzenną osiedla uzupełniają tereny usług sportu i rekreacji, które zajmują blisko 3,5% obszaru. Pomimo stosunkowo dużego obszaru przeznaczonego na cele rekreacyjne (2,4 ha), z uwagi na dużą liczbę mieszkańców wskaźnik powierzchni przypadającej na jednego mieszkańca jest bardzo niski (1,5 m^2/M) stąd dostęp do tych terenów jest utrudniony. W strukturze użytkowania budynków nie odnotowuje się obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Organizacja ruchu pieszego uzależniona od układu dróg kołowych (tereny dróg publicznych i wewnętrznych stanowią ok. 16% w strukturze przestrzennej):

- Brak separacji ruchu powoduje zagrożenie bezpieczeństwa,
- Brak niezależnych, tranzytowych ciągów pieszych i rowerowych
- Brak miejsc parkingowych powoduje zawłaszczanie przestrzeni wewnątrzosiedlowej.

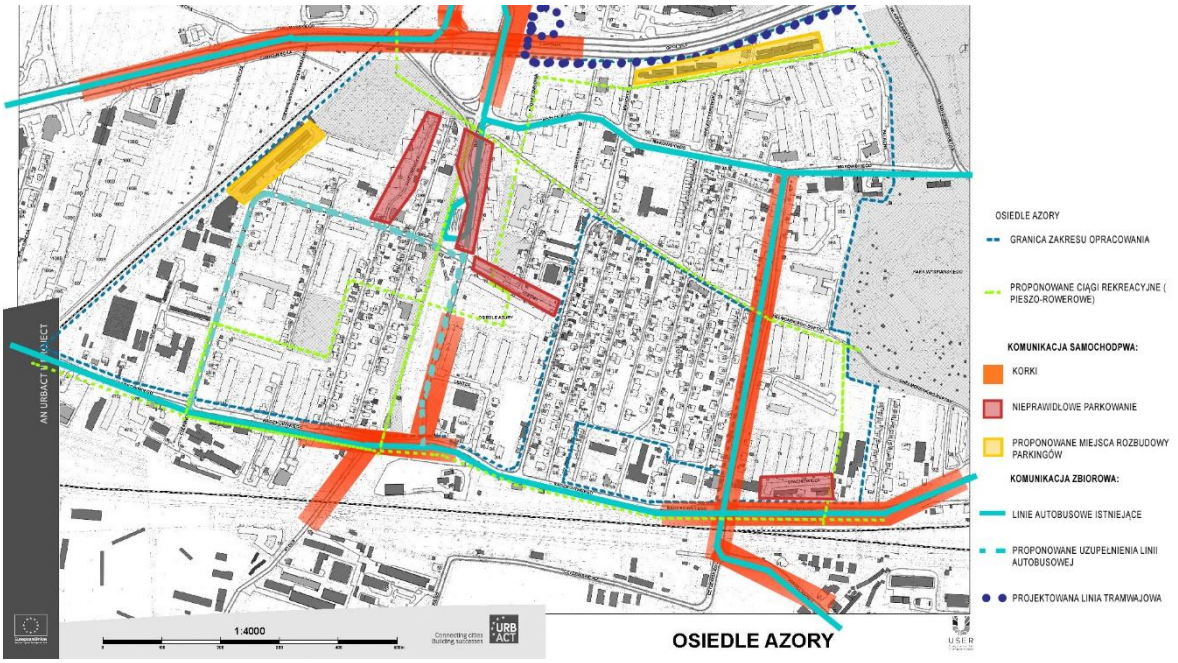
Il. 34. Diagnoza 3 – Program funkcjonalny

Tereny usług (publicznych i komercyjnych) zajmują blisko 13 ha, co stanowi blisko 19% powierzchni analizowanego terenu. Wskaźnik ten potwierdza dobrą obsługę w zakresie infrastruktury publicznej, jak również dobry dostęp do podstawowych usług komercyjnych.

B. Dostępność i komfort zamieszkania

Na komfort i zdrowie mieszkańców wpływa dostępność komunikacyjna terenu osiedla, sieć komunikacji wewnętrznej oraz dostęp do usług i możliwość realizacji zdrowego trybu życia. Dlategoteż diagnozowany obszar dostępności zdecydowano się włączyć w obszar działań na rzecz komfortu i zdrowia mieszkańców.

Dostępność komunikacyjna i powiązania z centrum miasta ograniczone są poprzez korki tworzące się w godzinach szczytu na ulicach wyjazdowych. Brak komunikacji szynowej pogłębia ten problem. Mieszkańcy korzystają z transportu indywidualnego co wzmaga problem bezpieczeństwa ruchu kołowego i powoduje degradację przestrzeni publicznej poprzez chaotyczne parkowanie. Dotkliwy jest brak bezpiecznego i dostępnego przejścia do terenów handlowych przy Galerii Bronowice. (rys. Diagnoza 4 – dostępność i układ komunikacyjny)

Il. 35. Diagnoza 4 – Dostępność i układ komunikacyjny

B.1. Dostępność

Osiedle, projektowane w czasach, w których samochód nie był dobrem powszechnie dostępnym, nie spełnia współczesnych wymogów w zakresie obsługi komunikacyjnej. Efektem tego jest **niedostosowanie układu komunikacyjnego** (przekroje dróg, parametry techniczne, sterowanie ruchem) do rzeczywistych potrzeb, skutkujące wielokrotnymi przekroczeniami parametrów ruchowych poszczególnych ciągów komunikacyjnych, jak i całego układu problem szczególnie widoczny w czasie szczytów komunikacyjnych. Z uwagi na potok ruchu generowany przez osoby dojeżdżające poprzez osiedle Azory do centrum miasta i z powrotem, włączenie się do ruchu w godzinach szczytu porannego oraz w godzinach popołudniowych jest bardzo utrudnione (szczególnie widoczne w okolicy wiaduktu kolejowego). Dotkliwy jest brak sieci tramwajowej, co wpływa na niechęć do korzystania z zatłoczonej i ulegającej opóźnieniom z powodu korków komunikacji autobusowej. Brak możliwości wyizolowania ruchu autobusowego powoduje, że autobusy komunikacji miejskiej obsługujące to osiedle odnotowują znaczące opóźnienia.

Szczególnej uwagi wymaga katastrofalny wręcz **brak odpowiedniej liczby miejsc parkingowych**, przez co dochodzi do zawłaszczania na ten cel przestrzeni wspólnej i zielonej. Na obszarze osiedla znajduje się około 90 garaży, w większości jednostanowiskowych oraz około 650 ogólnodostępnych wyznaczonych miejsc parkingowych. Na jednego mieszkańca osiedla przypada 0,06 miejsca parkingowego.

Il. 36. Chaotyczne parkowanie, korki - ul. Wybickiego/Radzikowskiego

Osiedle nie jest obecnie połączone bezkolizyjną ścieżką rowerową z centrum miasta, co uniemożliwia wygodne wykorzystanie rowerów jako środka transportu przez większą część jego mieszkańców.

Il. 37. Ścieżka rowerowa wzdłuż ul Radzikowskiego kończy się za skrzyżowaniem z ul. Stachiewicza

Problem dostępności komunikacyjnej stanowi również ulica J. Conrada/Opolska, która pełni obecnie rolę obwodnicy Krakowa. Brak jest dostępnego, wygodnego przejścia na drugą stronę jezdni do terenów handlowych Galerii Bronowice. Mieszkańcy korzystają z tunelu kolejowego na czynnej linii kolejowej lub z niebezpiecznego przejścia dla pieszych przy stacji benzynowej Shell.

Il. 38. Wiadukt kolejowy pod ulicą J. Conrada – matka z dzieckiem czeka, żeby przejść na drugą stronę

Ciągi piesze osiedla zapewniają szybki i bezpieczny dostęp do środków komunikacji miejskiej, natomiast **brak jest sieci połączeń rekreacyjnych spacerowych i rowerowych** dla mieszkańców korzystających z osiedlowych terenów rekreacyjnych. Problemem jest **zagospodarowanie przestrzeni niesprzyjające osobom starszym i niepełnosprawnym**. Dotyczy to zarówno przestrzeni publicznej między blokami, która nie odpowiada na potrzeby osób starszych, jak i samych budynków, które nie są wyposażone w windy.

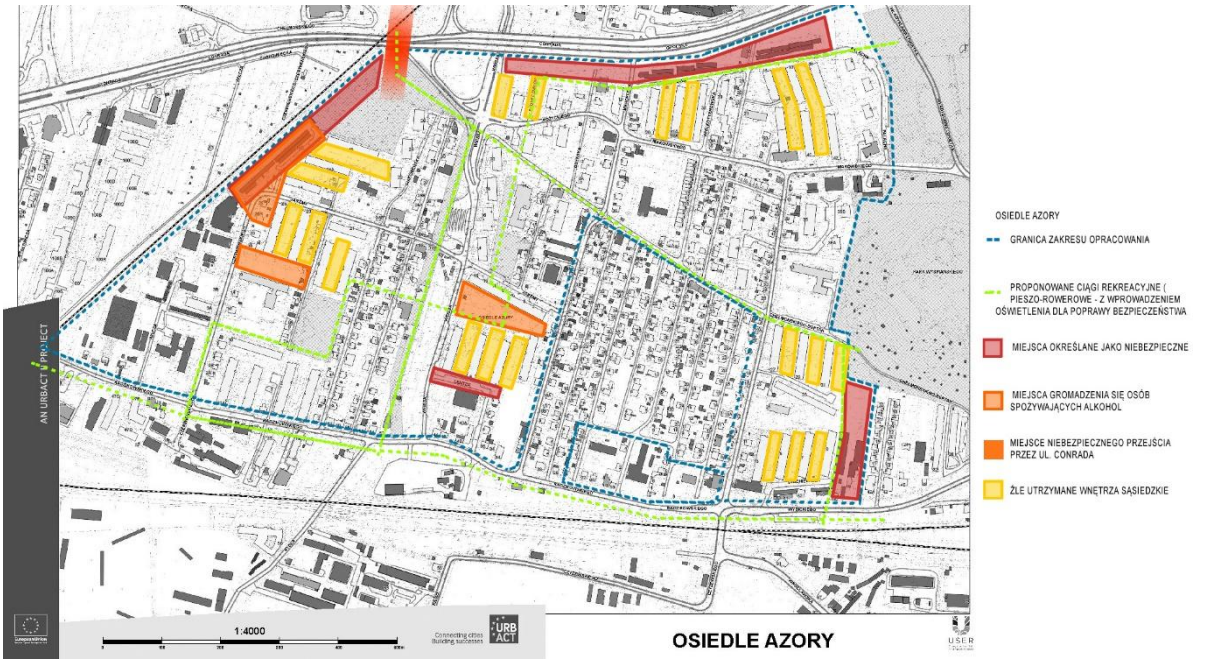
Il. 39. Próby indywidualnego dopasowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, zróżnicowana rzeźba osiedla - połączenie pomiędzy poziomami za pomocą schodów terenowych przy ul. Chełmońskiego.

B.2. Komfort mieszkańców

Przestrzeń chaotycznie urządzona, bez sieci regularnie uczęszczanych ścieżek pieszych, niewłaściwie utrzymywana, szczególnie w zakresie pielęgnacji zieleni podatna jest na występowanie różnego rodzaju patologii i konfliktów, mających swoje źródło w problematyce społecznej. Do najbardziej wyróżniających się zjawisk należy chuligaństwo związane z działalnością kibiców futbolowych, bezpieczeństwo komunikacyjne, wykluczenie bądź ograniczenie funkcjonowania osób w podeszłym wieku wynikające ze starzenia się społeczności lokalnej.

Il. 40. Bar "U taty" - miejsce gromadzenia się osób nietrzeźwych, bójka uliczna przy ul. Palacha

Il. 41. Diagnoza 5 - Poczucie bezpieczeństwa

Psychiczny komfort zapewnia poczucie bezpieczeństwa, czytelna kompozycja i estetyka przestrzeni. Subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w przestrzeniach publicznych zakłóca grupowanie się młodzieży oraz osób pijących alkohol zachowujących się w sposób agresywny i aspołeczny. Sprzyjają temu miejsca osłonięte, trudne do nadzoru, a także łatwa dostępność alkoholu w punktach sprzedaży całodobowej. Takim zachowaniom zapobiega patrolowanie narażonych obszarów, odpowiednie oświetlenie oraz utrzymanie zieleni. (rys. Diagnoza 5 – Poczucie bezpieczeństwa).

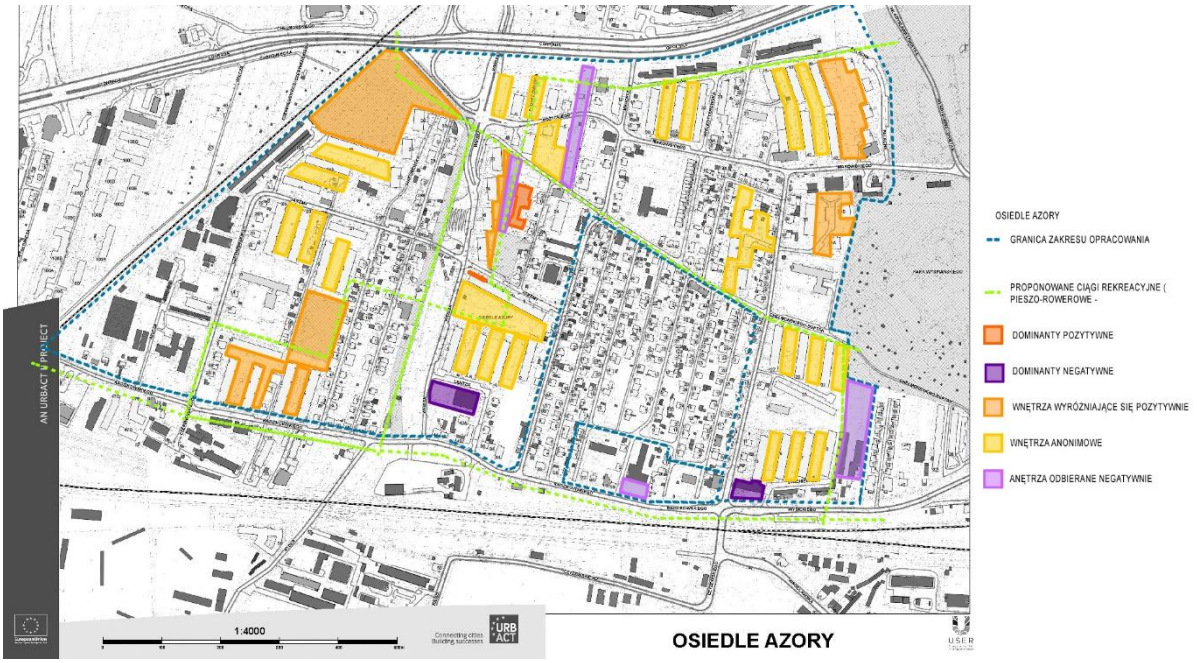

Il. 42. Bieganie wzdłuż jednej z najbardziej ruchliwych ulic Azorów, Weissa

W trakcie spotkań Lokalnej Grupy Wsparcia, uczestnicy spotkań zwracali uwagę na konflikty w użytkowaniu przestrzeni dla rekreacji oraz brak połączeń pieszych i rowerowych pomiędzy

terenami rekreacyjnymi. Jako istotne wymieniano także problemy społeczne, konflikty kibiców, grupowanie się powodujące wyłączenie z prawidłowego użytkowania danych przestrzeni. Miejsca publiczne określano jako niebezpieczne, nieaktywne i nieożywione. Jak wykazały badania ankietowe mieszkańcy chętnie korzystaliby z pawilonu wielofunkcyjnego lub wspólnego ogrodu, czy też założeń wodnych.

Ciągi piesze zapewniają szybki i bezpieczny dostęp do środków komunikacji miejskiej, natomiast brak jest sieci połączeń rekreacyjnych spacerowych i rowerowych dla mieszkańców korzystających z osiedlowych terenów rekreacyjnych. Poprawa rozwiązań komunikacyjnych może wpłynąć na zmianę przyzwyczajeń i stylu życia mieszkańców osiedla, co ułatwiłoby rozwiązanie problemu miejsc postojowych dla samochodów osobowych. Aktywni nie mają możliwości uprawiania sportu z uwagi na brak ścieżek biegowych i ciągłości ścieżek rowerowych.

Il. 43. Diagnoza 6 - Kompozycja i orientacja przestrzenna

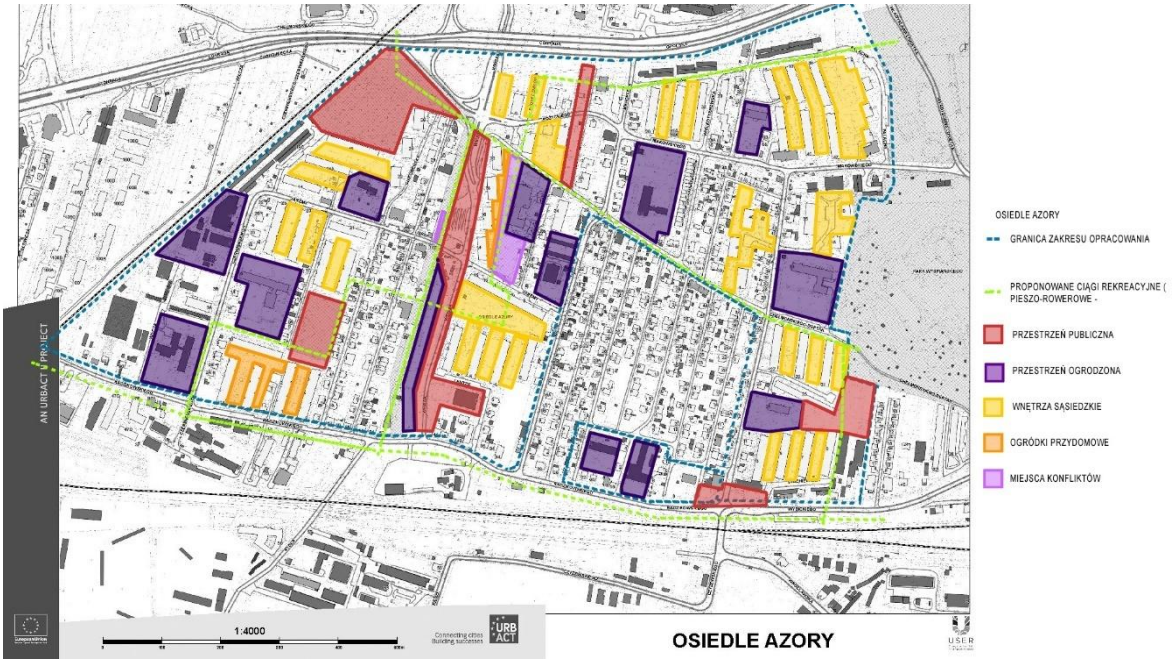
Punkty orientacyjne w postaci dominant przestrzennych zarówno pozytywnych (np. blok przy Jaremy z muralem), jak i negatywnych są wyraźne. Brakuje jednak drobniejszych elementów w przestrzeni osiedla ułatwiających poruszanie się po jego terenie. Pozytywną oznaką jest identyfikacja z przestrzeniami, nadawanie im nazw potocznych (np. Alejki, łąka pod kościołem, górka przy Tysięczniku) świadczących o utożsamianiu się mieszkańców z przestrzeniami publicznymi wewnątrz zespołu. Aranżacja mniejszych wnętrz półprywatnych w sposób harmonijny, z zastosowaniem konkretnej stylizacji ułatwiłaby poruszanie się po osiedlu. (rys. Diagnoza 6 – Kompozycja i orientacja przestrzenna).

Il. 44. Pozytywne dominanty - kościół pw. Niepokalanego Poczęcia NMP i murale na Tysięczniku

C. Zarządzanie oraz relacje międzludzkie

Na terenie Azorów brak jest czytelnych zasad gospodarowania i użytkowania terenu. Konflikty w utrzymaniu terenów, szczególnie na styku granic jego własności. Brak koordynacji w działaniach służb poszczególnych jednostek miejskich oraz lokalnych odpowiedzialnych za utrzymanie terenów. Brak zaangażowania i inicjatyw mieszkańców. Aktywizacja mieszkańców i lokalnych przedsiębiorców w działaniach społecznych i partycypacyjnych mogłaby ułatwić wypracowanie metod finansowania na realizację koniecznych dla stworzenia przyjaznej przestrzeni przedsięwzięć. (rys. Diagnoza 7 – Gradacja prywatności)

Il. 45. Diagnoza 7 - Gradacja prywatności

C.1. Zarządzanie przestrzenią

Z racji historycznych zaszłości, postępującej reprywatyzacji własności, w obrębie istniejącego układu przestrzennego można zaobserwować **wzajemne przenikanie się różnych form własności**, co wobec braku odpowiedniej wzajemnej koordynacji skutkuje widocznym w przestrzeni konfliktem wynikającym z różnych sposobów i możliwości zarządzania. Dotyczy to w szczególności możliwości inwestycyjnych (wspólnych, planowych przedsięwzięć), jakości i sposobu utrzymania porządku i czystości, właściwego wyposażenia w infrastrukturę użytkową: place zabaw, urządzenia sportowe i rekreacyjne, małą architekturę, zieleń komponowaną itp. Istniejąca przestrzeń osiedla – jej kształt, funkcjonalność, percepcja - materializuje konflikty funkcjonujące w istniejących relacjach pomiędzy interesariuszami. Dotyczy to zarówno kwestii **zarządzania przestrzenią wspólną**, ekonomiki użytkowania, jak i komunikacji społecznej czy identyfikacji (local identity). Konflikty widoczne są szczególnie na stykach różnych form własności, sposobów zarządzania czy zauważalnych niedostatkach funkcjonalnych np. deficytu miejsc parkingowych lub struktury i układu usług komercyjnych.

Il. 46. Niewłaściwe współużytkowanie przestrzeni

Mankamentem wydaje się być sposób zarządzania terenami współużytkowanymi prowadzący do niewystarczającego utrzymania tych terenów oraz wizualnego chaosu i przypadkowości urządzeń, zieleni i małej architektury. W tym obszarze wypracowanie metod dialogu i współpracy pomiędzy zarządcami przestrzeni a jej użytkownikami mogłoby przynieść obustronne korzyści.

Zły stan techniczny przestrzeni i zawartych w niej obiektów oraz urządzeń, nieprzystające do czasów współczesnych rozwiązania infrastrukturalne, nieefektywność w zagospodarowaniu i wykorzystaniu przestrzeni wymagają zaangażowania znaczących

środków finansowych zarówno w dziedzinie inwestycji, jak i bieżącego utrzymania. Ograniczone możliwości w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych prowadzą do obciążania mieszkańców nadmiernymi indywidualnymi kosztami eksploatacyjnymi. Nakłada się na to brak odpowiednio efektywnego systemu zarządzania finansowego w skali jednostki urbanistycznej – osiedla. Także i tu widoczny jest konflikt interesów wynikający z rozdrobnienia różnych form własności w odniesieniu do przestrzeni ogólnodostępnych.

Il. 47. Zły stan techniczny przestrzeni publicznej związanej z budynkami i terenami rekreacyjnymi

Kolejnym problemem zidentyfikowanym na obszarze objętym planem, jest **pogarszający się stan techniczny budynków i infrastruktury komunalnej,** za którą odpowiada Miasto. Dotyczy to przede wszystkim dawnego budynku gimnazjum, który po likwidacji szkoły nie jest użytkowany i niszczeje, oraz zaniedbanego, należącego do gminy budynku, w którym mieści się sklep Polo.

C.2. Relacje sąsiedzkie

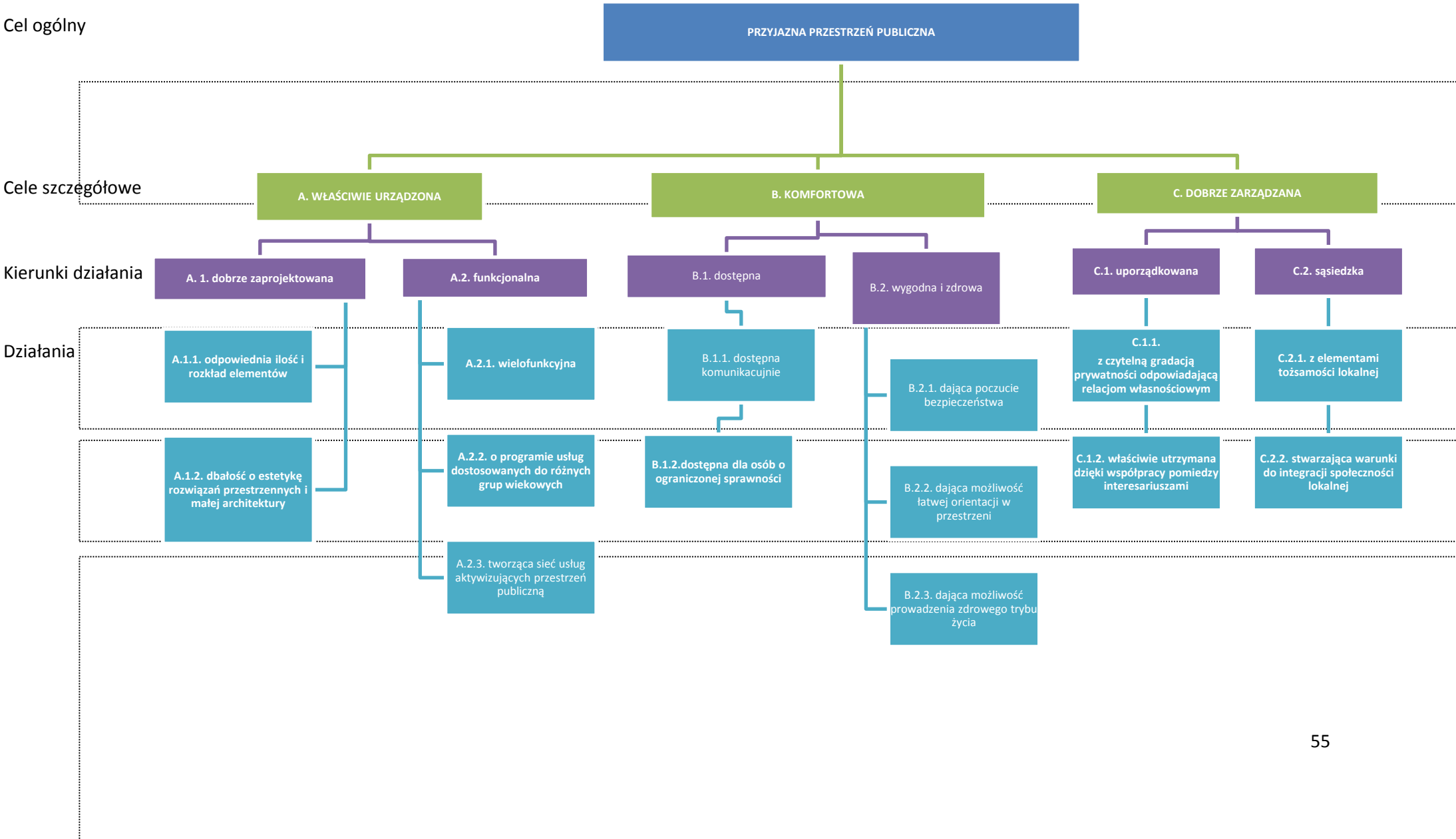
Brak jest infrastruktury dla wspierania relacji sąsiedzkich, miejsc spotkań, wspólnych ogrodów, miejsc do prowadzenia zajęć, które mogłyby zintegrować mieszkańców. Z uwagi na wynajmowanie lokali następuje rotacja mieszkańców. Powoduje to brak zaangażowania w sprawy społeczności lokalnej oraz utratę tożsamości. Tożsamość postrzegana jest częściej w zjawiskach negatywnych niż pozytywnych.

II. 48. Negatywne elementy tożsamości lokalnej, wyraz braku identyfikowania się z miejscem.

4. Problemy – cele – działania

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy wskazano działania w trzech wyłonionych obszarach. Cele działań zapisano w formie wskazania pożądanych cech przestrzeni i metod ich osiągnięcia. W ten sposób, w odpowiedzi na przeanalizowane problemy przyjęto trzy wyłonione kolejno kierunki strategiczne, a następnie możliwe działania.

Cel ogólny
Cele szczegółowe
Kierunki działania
Działania
PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA
A. WŁAŚCIWIE URZĄDZONA
B. KOMFORTOWA
C. DOBRZE ZARZĄDZANA
A. 1. dobrze zaprojektowana
A.2. funkcjonalna
B.1. dostępna
B.2. wygodna i zdrowa
C.1. uporządkowana
C.2. sąsiedzka
A.1.1. odpowiednia ilość i rozkład elementów
A.1.2. dbałość o estetykę rozwiązań przestrzennych i małej architektury
A.2.1. wielofunkcyjna
A.2.2. o programie usług dostosowanych do różnych grup wiekowych
A.2.3. tworząca sieć usług aktywizujących przestrzeń publiczną
B.1.1. dostępna komunikacujnie
B.1.2.dostępna dla osób o ograniczonej sprawności
B.2.1. dająca poczucie bezpieczeństwa
B.2.2. dająca możliwość łatwej orientacji w przestrzeni
B.2.3. dająca możliwość prowadzenia zdrowego trybu życia
C.1.1.
z czytelną gradacją prywatności odpowiadającą relacjom własnościowym
C.1.2. właściwie utrzymana dzięki współpracy pomiedzy interesariuszami
C.2.1. z elementami tożsamości lokalnej
C.2.2. stwarzająca warunki do integracji społeczności lokalnej

	PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:	
A	**jest właściwie urządzona dzięki:**	
A.1	**dobremu zaprojektowaniu poprzez:**	
A.1.1	**odpowiednią ilość i rozkład elementów**	**DIAGNOZA:** Ilość i rozmiar przestrzeni publicznych osiedla Azory został określony jako wystarczający, a rozmieszczenie miejsc strefy ogólnodostępnej za korzystne. Równocześnie sposób zagospodarowania terenów współużytkowanych wydaje się być chaotyczny i niespójny estetycznie. Ilość terenów dla czynnej i biernej rekreacji jest wystarczająca, natomiast brak jest miejsc o charakterze reprezentacyjnym, placów miejskich. Mieszkańcy zwrócili także uwagę na brak miejsc zadaszonych, okrytych przed słońcem oraz miejsc typu amfiteatr przystosowanych do organizacji wydarzeń.
		OPIS DZIAŁANIA: Przestrzeń publiczna powinna zachęcać różnorodne grupy użytkowników do przebywania w niej poprzez stworzenie dogodnych warunków do realizacji różnorodnych aktywności: spacerów, rekreacji, odpoczynku, posilania się, robienia zakupów, spotykania się, oglądania wydarzeń, i wielu innych. Wymaga to wykreowania atrakcyjnego i inspirującego środowiska poprzez wyposażenie w urządzenia i małą architekturę (miejsca do siedzenia, zabawy i rekreacji) oraz ochronę przed nieprzyjemnymi wrażeniami (zapewnienie przekrycia, zadaszenia np. w postaci zieleni izolacyjnej), oraz połączenie ich siecią połączeń o odpowiednim charakterze, nawierzchni. Prawidłowe zagospodarowanie wymaga stworzenia przy udziale mieszkańców kompleksowej koncepcji zagospodarowania, który określi zakres rzeczowy wymaganych zmian oraz zapotrzebowanie na wyposażenie i urządzenia, na podstawie którego, krok po kroku, można realizować poszczególne przedsięwzięcia/projekty.

		Postulaty USER: • Stworzenie miejsc dla wydarzeń/spotkań na otwartym powietrzu, miejsc zadaszonych, okrytych przed słońcem w formie np. pergoli oraz miejsc typu amfiteatr.
A.1.2	**dbałość o estetykę rozwiązań przestrzennych i małej architektury**	**DIAGNOZA:** Subiektywne odczucia mieszkańców odnośnie cech przestrzeni publicznej, jej czytelności oraz estetyki są zbieżne. Atrakcyjność wizualna osiedla odbierana jest poprzez jego przestrzenie rekreacyjne, obszary urządzonej zieleni. Charakter usług jednoznacznie został określony jako nieestetyczny, tymczasowy. Mieszkańcy postulowali o stworzenie obszaru, towarzyszącego ulicy Weissa, przestrzeni publicznej o charakterze rambli/deptaku, na którym skoncentrowane byłyby drobne usługi gastronomiczne, o przyjemnym charakterze z ogródkami letnimi.
		OPIS DZIAŁANIA: Estetyczna i komfortowa przestrzeń publiczna jest czynnikiem stymulującym zmysły człowieka i oddziaływujące pozytywnie na jego samopoczucie, a zarazem odzwierciedleniem charakteru, historii i tradycji miejsca oraz lokalnej społeczności. Stosowane rozwiązania wymagają przyjęcia i zachowania odpowiednich standardów technicznych i użytkowych oraz estetycznych. Należy dążyć do wzbogacenia przestrzeni w niezbędną infrastrukturę i wyposażenie w ilości wystarczającej do zaspokojenia wzrastających potrzeb mieszkańców. Dobór rozwiązań przyjaznych w użytkowaniu powinien uwzględniać zarówno walory funkcjonalne i użytkowe, trwałość i „wandaloodporność", jak i ekonomikę i trwałość. Przestrzeń powinna, przy ujednoliconych standardach, odzwierciedlać niepowtarzalność konkretnych wnętrz. Z korzyścią dla środowiska naturalnego, ale przede wszystkim dla komfortu mieszkańców byłoby

		wprowadzenie do wnętrz urbanistycznych osiedli naturalnych elementów kompozycji, np. wody, a także pozyskiwanie energii ze źródeł naturalnych.
		Postulaty USER: • Elementy aranżacji przestrzeni i małej architektury charakterystyczne dla każdego sąsiedztwa. • Z korzyścią dla środowiska naturalnego, ale przede wszystkim dla komfortu mieszkańców byłoby wprowadzenie do wnętrz urbanistycznych osiedli naturalnych elementów kompozycji, np. wody, a także pozyskiwanie energii ze źródeł naturalnych. • Powstanie prototypowej ławki solarnej – miejsca do korzystania z urządzeń bezprzewodowych.

	PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:	
A	**jest właściwie urządzona dzięki:**	
A.2	**funkcjonalności uzyskanej poprzez:**	
A.2.1	**wielofunkcyjność**	**DIAGNOZA:** Istniejąca na osiedlach przestrzeń publiczna służy w pierwszym rzędzie do komunikacji, podczas, gdy pozostałe funkcje pozostają niedostatecznie rozwinięte, dlatego nie jest przyjazna dla użytkowników poszukujących miejsca spędzania wolnego czasu, kontaktów z innymi mieszkańcami. Z drugiej strony wielofunkcyjność rodzi zagrożenia w postaci konfliktów w użytkowaniu pomiędzy różnymi rodzajami użytkowników (np. „dzikie parkowanie") lub wręcz zawłaszczanie przestrzeni dla określonych, partykularnych celów. Program usług oraz obiektów kulturalnych dostępnych w przestrzeniach publicznych Azorów jest ograniczony.
		OPIS DZIAŁANIA: Konieczne jest racjonalne uzupełnienie brakujących elementów funkcjonalnych, właściwe ich rozmieszczenie w

		przestrzeni oraz wytworzenie sieci powiązań (komunikacyjnej, znaczeniowej). Możliwe jest „strefowanie” tj. podział przestrzeni publicznej z przeznaczeniem dla rożnych grup użytkowników bądź wykreowanie miejsc wielofunkcyjnych mogących pogodzić potrzeby poszczególnych grup użytkowników. Te ostatnie powinny też umożliwiać jednoczesne korzystanie przez różnych użytkowników (np. matki z dziećmi). Strefowanie powinno także prowadzić do rozładowania ewentualnych konfliktów użytkowania np. oddzielenie miejsc „cichych” od „głośnych”, spokojnych od ruchliwych, komunikacji od miejsc odpoczynku.
		Postulaty USER: • Wielofunkcyjne centra kulturowo-usługowe. • Mała gastronomia - powstanie sieci kameralnych usług gastronomicznych zgrupowanych w centrach o charakterze lokalnym, oferujących domową atmosferę i kuchnię, zdrowe posiłki jako alternatywę do gotowania w domu oraz dla mieszkańców tymczasowych np. studentów. • Uzupełnienie oferty usług na osiedlu poprzez zwiększenie liczby usług finansowych, turystycznych. • Wyznaczenie punktów koncentracji usług w miejscach największego ruchu pieszego. • Poprawa jakości budynków usługowych poprzez wyeliminowanie ich tymczasowego charakteru. • Zwiększenie wykorzystania lokalnego targowiska (plac z warzywami i owocami przy. ul. Chełmońskiego) jako miejsca promowania zdrowego sposobu żywienia.
A.2.2	**program usług dostosowanych do różnych grup użytkowników**	**DIAGNOZA:** Przestrzeń publiczna musi w tym samym czasie spełniać bardzo zróżnicowane, tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym, oczekiwania i potrzeby funkcjonalne, w dodatku zmieniające się w czasie. Sposób zagospodarowania przestrzeni publicznej odpowiada na potrzeby mieszkańców starszych i rodzin z dziećmi w wieku przedszkolnym oraz szkolnym. Brakuje miejsc dla młodzieży licealnej, studentów oraz dla rodziców z niemowlętami. Jednocześnie nasycenie oczekiwanymi funkcjami jest

		niedostateczne i stanowić może źródło potencjalnych konfliktów. Mieszkańcy zwrócili uwagę na brak miejsc zadaszonych, okrytych przed słońcem oraz miejsc typu amfiteatr przystosowanych do organizacji wydarzeń.
		OPIS DZIAŁANIA: Dobrze urządzona przestrzeń publiczna zapewnia mieszkańcom szeroką paletę możliwości. Jako swoiste „przedłużenie" przestrzeni prywatnej (mieszkania) powinna umożliwiać aktywność dopasowaną do oczekiwań indywidualnych i grup użytkowników. Dotyczy to zarówno aspektów fizycznych (układ, kształt), mentalnych (percepcja – gwarna vs. spokojna) tej przestrzeni, jak i funkcjonalnych (przestrzeń integrująca vs. kameralna) – „przestrzeń dla każdego".
		Postulaty USER: • Zróżnicowanie miejsc aktywności/spotkań – wyznaczenie/wydzielenie stref aktywności poszczególnych grup użytkowników, poprzez np. żywopłoty, pergole, trejaże, zadaszenia etc. • Uzupełnienie programu terenów rekreacyjnych o elementy atrakcyjne dla grup wiekowych: młodzieży gimnazjalnej, licealnej, studentów oraz rodzin z małymi dziećmi (1-3 lat). • Urządzenia tymczasowe (lodowisko zimowe).
A.2.3	**stworzenie sieci usług aktywizujących przestrzeń publiczną**	**DIAGNOZA:** Istotnym mankamentem jest tymczasowość obiektów usługowo-handlowych oraz brak usług aktywizujących przestrzeń np. gastronomii. Te, które istnieją zlokalizowane są w sposób dość przypadkowy. Problemem jest gromadzenie się osób spożywających alkohol w pobliżu punktów sprzedających i serwujących alkohol, co degraduje towarzyszące tym miejscom przestrzenie. Brak jest też tak ważnych elementów, jak toalety publiczne.
		OPIS DZIAŁANIA: Stworzenie układu punktów usługowych o charakterze handlowym, gastronomicznym i kulturalnym aktywizującej przestrzenie publiczne, tworzących klarowną sieć powiązań.

		Postulaty USER: • Racjonalizacja ilości i lokalizacji małych punktów handlu i usług. • Ograniczenie punktów sprzedających alkohol 24h. • Zwiększenie wykorzystania lokalnego targowiska (plac z warzywami i owocami przy ul. Chełmońskiego). • Powiązanie miejsc funkcjonalnych siecią połączeń o charakterze rekreacyjnym – wyodrębnienie alei spacerowych, tras biegowych, miejsc do jazdy na rolkach, hulajnogach, rowerkach dziecięcych zapewniających bezpieczeństwo poprzez wydzielenie od ruchu kołowego. • Wykorzystanie budynku przy ul. Weissa oraz placu wokół jako punktu usługowo-kulturalnego służącego mieszkańcom, aktywizującego przestrzeń publiczną. • Aktywizacja obszarów przestrzeni publicznej poprzez organizację wydarzeń plenerowych.

	PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:	
B.	**To przestrzeń komfortowa dzięki:**	
B.1	**udostępnieniu dla każdego użytkownika poprzez:**	
B.1.1	**dostępność komunikacyjną**	**DIAGNOZA:** Ze względu na specyficzne położenie i otoczenie – bariery w postaci linii kolejowej i ul. Opolskiej sprawiają, że dostępność komunikacyjna i powiązania z centrum miasta ograniczone są poprzez korki tworzące się w godzinach szczytu na ulicach wyjazdowych. Brak komunikacji szynowej pogłębia ten problem. Mieszkańcy korzystają z transportu indywidualnego, co wzmaga problem bezpieczeństwa ruchu kołowego i powoduje degradację przestrzeni publicznej poprzez chaotyczne parkowanie. Dotkliwy jest brak bezpiecznego i dostępnego przejścia do terenów handlowych przy Galerii Bronowice. Brak jest linii tramwajowej, łączącej Azory z pozostałymi obszarami miasta.

		OPIS DZIAŁANIA: Konieczne jest “otwarcie” osiedla na zewnątrz zarówno poprzez weryfikację i zmianę systemu zewnętrznych połączeń komunikacyjnych (linia tramwajowa, przebudowa pętli autobusowej, węzłów drogowych – wlotowych do osiedla), jak również realizację połączeń pieszych i rowerowych szczególnie z uwzględnieniem barier linii kolejowej i ul. Opolskiej. Równie ważna jest możliwość łatwego dotarcia przez mieszkańca do kluczowych lub pożądanych lokalizacji (usług, miejsc integracji/interakcji, punktów przesiadkowych transportu publicznego). Miarą jakości przestrzeni publicznej jest więc także funkcjonowanie optymalnej sieci powiązań miejsc kluczowych, dostępnych pieszo lub rowerem. Wymaga to korekty istniejącego lub wyznaczenia odpowiedniego nowego układu ciągów pieszych lub pieszo-rowerowych. Sieć ta powinna umożliwiać nie tylko przemieszczanie się w obrębie sąsiedztwa, ale także powiązanie najodleglejszych punktów osiedla. Potrzeba wprowadzenia również środków transportu szynowego, tramwaju oraz kolei aglomeracyjnej.
		Postulaty USER: • Poprawa rozwiązań komunikacyjnych w zakresie komunikacji miejskiej – przebudowa przystanków wraz z systemem przejść dla pieszych zapewniających do nich dostęp w sposób zapewniających bezpieczne przecinanie pasa ruchu. • Budowa sieci i przystanków miejskiej komunikacji szynowej tramwajowej i kolejowej. • Uzupełnienie sieci komunikacji wewnętrznej poprzez zastosowanie taboru odpowiedniego dla wąskich ulic i ciasnych zakrętów zapewniającego połączenie z przystankiem tramwajowym lub kolejowym. • Przekształcenie ulic w jednokierunkowe, tam, gdzie mogłoby to wpłynąć pozytywnie na sposób parkowania samochodów. • Poprawa sieci połączeń pieszych i rowerowych, która wpłynie na zmianę przyzwyczajeń i stylu życia mieszkańców osiedla, co pomogłoby rozwiązać problem miejsc postojowych dla samochodów osobowych –

		uzupełnienie ścieżki rowerowej wzdłuż ulicy Radzikowskiego, przedłużenie i połączenie ścieżki wzdłuż ulicy Conrada w kierunku zachodnim, stworzenie połączenia ścieżki rowerowej wzdłuż ulicy Conrada z ścieżką przy ulicy Radzikowskiego, stworzenie sieci bezkolizyjnych połączeń pieszych z aktywizującymi przestrzeń publiczną centrami usługowymi.
B.1.2	**dostępność dla osób o ograniczonej sprawności**	**DIAGNOZA:** Dla znacznej liczby osób zróżnicowana przestrzeń stanowi barierę nie do przebycia. Dotyczy to nie tylko osób z ograniczoną sprawnością ruchową, do których zaliczać należy także dzieci i osoby w podeszłym wieku, ale również niepełnosprawne słuchowo i wzrokowo. Likwidacja takich barier, zarówno fizycznych (różnice wysokości, nieprzyjazna nawierzchnia, nieczytelność ciągów komunikacyjnych), jak i psychicznych (brak poczucia bezpieczeństwa) jest jednym z podstawowych warunków właściwej jakości życia, ale także wyznacznikiem stopnia zintegrowania lokalnej społeczności. Dotyczy to zarówno przestrzeni publicznej między blokami, która nie odpowiada na potrzeby osób starszych, jak i samych budynków, które nie są wyposażone w windy.
		OPIS DZIAŁANIA: Przestrzeń publiczna powinna być miejscem zarówno do korzystania z jej oferty, jak i obszarem integracji dla wszystkich grup użytkowników. Podstawowym warunkiem dostępności przestrzeni publicznej jest fizyczne dostosowanie jej zagospodarowania dla osób o ograniczonych możliwościach aktywności psychoruchowej, w tym także osób w podeszłym wieku. Obejmuje to tak przystosowanie elementów wyposażenia i małej architektury do specyficznych potrzeb tej grupy użytkowników, czy wręcz stworzenie wyspecjalizowanych enklaw, jak również stworzenie takiego systemu komunikacji wewnętrznej (dojść i dojazdów), który pozwoliłby na korzystanie w pełni ze wszystkich walorów jej użytkowania.
		Postulaty USER: • Zastosowanie ułatwień w poruszaniu się dla osób niepełnosprawnych - zastosowanie obniżeń w

		chodnikach, ramp umożliwiających pokonywanie różnicy poziomów w terenie oraz dostęp do parterów budynków, zmian w nawierzchni wydzielających poszczególne pasy ruchu dla osób niedowidzących, ułatwienia dla osób słabo słyszących. • Stworzenie mapy potrzeb mieszkańców z niepełnosprawnościami. • Zaprojektowanie systemu identyfikacji przestrzennej (tablice, oznaczenia, drogowskazy) spójnej dla całego osiedla. • Nadanie nazw alejkom i skwerom.
B.1.3	**dostosowanie jej dla aktywności fizycznej i promowania zdrowego trybu życia**	**DIAGNOZA:** Przestrzeń osiedla powinna oferować alternatywne sposoby spędzania czasu wolnego, wspierając równocześnie działania mające na celu promowanie zdrowego trybu życia. Powinna stwarzać warunki do uprawiania sportu, czynnej i biernej rekreacji, korzystania z alternatywnych źródeł energii, oferować możliwość zaopatrywania się w zdrową żywność, korzystania z komunikacji pieszej lub komunalnej. Obecnie zauważyć można konflikty w wykorzystywaniu przestrzeni, z powodu braku infrastruktury – ścieżek biegowych, rowerowych i do tego celu wykorzystywane są pasy jezdne oraz chodników. Brak jest też systemu połączeń pieszych pomiędzy punktami węzłowymi komunikacji i centrami usługowymi.
		OPIS DZIAŁANIA: Przestrzeń publiczną powinno się wykorzystywać jako narzędzie kształtowania stylu życia mieszkańców. Od wyposażenia jej w urządzenia do uprawiania sportu i czynnej rekreacji do możliwości uprawiania zdrowej żywności. W ten sposób kształtować można przyzwyczajenia w zakresie poruszania się, diety, spędzania wolnego czasu, gospodarki energią, wodą i odpadami, co na dłuższą metę może przyczynić się do rozwiązania również innych problemów na przestrzeni Azorów, np. problemu parkowania, a także wpłynąć na ekonomikę gospodarowania całym terenem.

		Postulaty USER: • Powiązanie miejsc funkcjonalnych siecią bezpiecznych połączeń pieszych o charakterze rekreacyjnym. • Stworzenie skwerów sąsiedzkich. • Tor fitness – utworzenie “szlaków” aktywności fizycznej umożliwiających różne formy czynnej rekreacji.

	PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:	
B.	**To przestrzeń komfortowa dzięki:**	
B.2	**Komfortowi psychicznemu uzyskanemu poprzez:**	
B.2.1	**poczucie bezpieczeństwa**	**DIAGNOZA:** Subiektywne poczucie bezpieczeństwa mieszkańców w przestrzeniach publicznych zakłóca grupowanie się młodzieży oraz osób pijących alkohol zachowujących się w sposób agresywny i aspołeczny. Sprzyjają temu miejsca osłonięte, trudne do nadzoru, a także łatwa dostępność alkoholu w punktach sprzedaży całodobowej. Takim zachowaniom zapobiega patrolowanie narażonych obszarów, odpowiednie oświetlenie oraz utrzymanie zieleni. Ciemne ulice i place, niemożność rozpoznania innych osób może potęgować u czucie zagrożenia i osamotnienia.
		OPIS DZIAŁANIA: Otwarta przestrzeń sprzyja nie tylko korzystaniu z niej w sposób nieograniczony, ale jednocześnie wzmaga poczucie bezpieczeństwa. W jej zagospodarowaniu należy unikać miejsc niedostępnych, ukrytych, które mogą zostać zawłaszczane przez osoby lub grupy, co może być odbierane, jako zagrożenie. Szczególne znaczeni ma tutaj odpowiednie zagospodarowanie i utrzymanie zieleni osiedlowej. Dodatkowo, wprowadzenie właściwego oświetlenia terenu, zarówno pod względem ilości, jak i natężenia, będzie mieć kapitalne znaczenie dla

		odczucia bezpieczeństwa użytkowników przestrzeni publicznej.
		Postulaty USER: • Poprawa bezpieczeństwa komunikacyjnego – poprzez zastosowanie form bezpiecznych połączeń pieszych oraz przejść dla pieszych • projekt i modernizacja oświetlenia terenu (energooszczędne) • uporządkowanie i prawidłowe utrzymanie terenów ogólnodostępnych – poprzez porozumienia pomiędzy interesariuszami • zwiększenie ilości patroli i kompetencji straży miejskiej
B.2.2	**łatwą orientację w przestrzeni**	**DIAGNOZA:** Jednym z podstawowych warunków zachowania poczucia bezpieczeństwa człowieka jest orientacja w przestrzeni. Czujemy się pewniej w otoczeniu przewidywalnym, które znamy, lub które posiada cechy, które jesteśmy w stanie zidentyfikować. Sprzyjają temu z jednej strony widoczna odpowiednia informacja wskazująca kierunki poruszania się bądź definiująca miejsce, z drugiej strony czytelny charakter i funkcja otoczenia wyrażona przez powtarzające się elementy małej architektury i jego kompozycję. Punkty orientacyjne w postaci dominant przestrzennych zarówno pozytywnych (np. blok przy Jaremy z muralem), jak i negatywnych są wyraźne. Brakuje jednak drobniejszych elementów w przestrzeni osiedla ułatwiających poruszanie się po jego terenie.
		OPIS DZIAŁANIA: Pozytywną oznaką jest identyfikacja z przestrzeniami, nadawanie im nazw potocznych (np. Alejki, łąka pod kościołem, górka przy Tysięczniku) świadczących o utożsamianiu się mieszkańców z przestrzeniami publicznymi wewnątrz zespołu. Aranżacja mniejszych wnętrz półprywatnych w sposób harmonijny, z zastosowaniem konkretnej stylizacji ułatwiłaby poruszanie się po osiedlu. Podobną rolę mogłyby odegrać murale – obrazy na ścianach bloków.

		Postulaty USER: • Indywidualizacja wnętrz sąsiedzkich, - poprzez konkursy na aranżację przestrzeni, zieleń, • Zaprojektowanie znaków orientacyjnych w postaci np. małej architektury wyróżniających poszczególne wnętrza sąsiedzkie • Realizacja projektu „Azorskie murale” • Stworzenie systemu komunikacji łączącego system informacji wizualnej na płaszczyźnie realnej i wirtualnej – wirtualne słupy ogłoszeń powiązane ze stroną Facebookową osiedla
	PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA:	
C	**jest dobrze zarządzana, dzięki:**	
C.1	**uporządkowaniu poprzez:**	
C.1.1	**czytelną gradację prywatności z zachowaniem relacji własności**	**DIAGNOZA:** Brak jest czytelnych zasad gospodarowania i użytkowania terenu. Konflikty w utrzymaniu terenów, szczególnie na styku granic jego własności. Brak koordynacji w działaniach służb poszczególnych jednostek miejskich oraz lokalnych odpowiedzialnych za utrzymanie terenów. Brak zaangażowania i inicjatyw mieszkańców. Brak jest też regulacji w postaci miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.
		OPIS DZIAŁANIA: Brak jest jednak jednoznacznego uregulowania spraw gospodarowania gruntem. Brak jest spisanych porozumień pomiędzy użytkownikami przestrzeni a jej zarządcą (np. mieszkańcy-spółdzielnia mieszkaniowa). Powoduje to brak jednoznacznych wytycznych co do zagospodarowania przestrzeni i odpowiedzialności za jej stan. Nie sprzyja to identyfikowaniu się z obszarami przestrzeni publicznych, co powstrzymuje pozostałych mieszkańców od działań. Przestrzeń osiedla powinna być także

		chroniona poprzez regulacje prawne w postaci miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (RMK podjęła uchwały o przystąpienia do 2 takich planów).
		Postulaty USER: • Kompleksowy projekt zagospodarowania terenu (konsultacje z mieszkańcami zmierzające do uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Azorów). • Porozumienia pomiędzy interesariuszami w zakresie realizacji projektów dotyczących przestrzeni współużytkowanych np. w zakresie utrzymania terenu (odśnieżania, utrzymania zieleni, inwestowania w małą architekturę, urządzenia sportowe itp.). • Koordynacja utrzymania terenu przez właścicieli nieruchomości.
C.1.2	**właściwe uporządkowanie i pielęgnację zieleni dzięki współpracy pomiędzy interesariuszami**	**DIAGNOZA:** Mankamentem wydaje się być tutaj sposób zarządzania tymi terenami prowadzący do niewystarczającego utrzymania tych terenów oraz wizualnego chaosu i przypadkowości urządzeń, zieleni i małej architektury. W tym obszarze wypracowanie metod dialogu i współpracy pomiędzy zarządcami przestrzeni a jej użytkownikami mogłoby przynieść obustronne korzyści.
		OPIS DZIAŁANIA: Mieszkańcy utrzymują zieleń przy wejściach do budynków tworząc ogrody nie tylko bezpośrednio powiązane z ich mieszkaniem. Pozytywne działania tego typu widoczne są głównie w zabudowie niższej, do 4 kondygnacji przy ul. Weissa oraz Stachiewicza. Brak uregulowania spraw własności powoduje konflikty (np. w zakresie zadrzewienia wnętrz półprywatnych).

		Postulaty USER: • Zachowanie zieleni zachowanie istniejącej zieleni poprzez zakaz zabudowy na tych terenach. • Inwentaryzacja i ocena jakości zieleni - kompleksowy projekt. • Okresowe i bieżące zabiegi pielęgnacyjne (prześwietlenia). • Zielone bariery przeciw graffitti - (żywopłoty, pnącza na ścianach). • Konkursy na najpiękniejszą zieleń. • Problem czystości – miejsca do wyrzucania śmieci i segregacja śmieci w przestrzeniach publicznych. • Wybieg dla psów, edukacja właścicieli psów.
C.2	**temu, że można ją określić jako sąsiedzką poprzez:**	
C.2.1	**elementy tożsamości lokalnej**	**DIAGNOZA:** Większość stałych mieszkańców osiedla utożsamia się z Azorami. Problem stanowi natomiast wysoki procent osób wynajmujących mieszkania, którzy traktują miejsce swojego zamieszkania jako sypialnię, nie inwestując w jego wygląd i jakość zainteresowania, czasu i nakładu innych środków. Problem stanowi również fakt, że większość elementów decydujących obecnie o tożsamości Azorów to zjawiska negatywne – zła jakość chodników, budynków, zjawisko pseudokibicowania, market Polo – zwycięzca konkursu na najbrzydszy budynek miasta. Jeden z pozytywnych przejawów tożsamości to obszar „Alejek”, z którego mieszkańcy są zadowoleni i zauważają, że jest on rozpoznawalny i atrakcyjny również dla mieszkańców pozostałych obszarów miasta.

		OPIS DZIAŁANIA: Warto jest wprowadzić działania kierujące uwagę na pozytywne elementy tożsamości Azorów, takie jak konkursy plastyczne dla młodzieży, konkurs na najpiękniejszy ogród, etc. Również przekształcenia miejsc takich jak przestrzeń związana z marketem Polo mogą mieć pozytywny wpływ na wizerunek osiedla. Przeprowadzenie kampanii wśród mieszkańców na rzecz Azorów, znalezienie nowego wizerunku, który przyciągałby mieszkańców i inwestorów jak np. realizacja projektu „Azorskie murale”.
		Postulaty USER: • Zaprojektowanie systemu identyfikacji przestrzennej (tablice, oznaczenia, drogowskazy) spójnej dla całego osiedla. • Nadanie nazw alejkom i skwerom. • Przekształcenie budowli, miejsc wydarzeń stanowiących o tożsamości Azorów, tak aby stanowiły wartość dla mieszkańców tego obszaru. • Realizacja projektu „Azorskie murale”
C.2.2	**stworzenie warunków dla integracji społeczności lokalnej**	**DIAGNOZA:** Przestrzeń osiedla, tak publiczna (ogólnodostępna), jak i półprywatna („podwórko”), jest obszarem interakcji pomiędzy członkami lokalnej społeczności i jako taka spełnia podstawową rolę w jej integracji. W przypadku przestrzeni urządzonej w sposób niepełny, interakcje zachodzą w ograniczonym zakresie, brak jest impulsu, inspiracji do rozwijania relacji sąsiedzkich. Osiedle, jakkolwiek charakteryzuje się znaczącym potencjałem przestrzeni (przestrzenie międzyblokowe, zieleń) oferuje bardzo ograniczoną „infrastrukturę sąsiedzką” – miejsca nawiązywania i utrzymywania kontaktów.

		OPIS DZIAŁANIA: Przestrzeń osiedla jest miejscem realizacji tych podstawowych potrzeb człowieka, które wykraczają poza granice własnego mieszkania/domu. Wymaga zatem szczególnego traktowania, jako części wspólnej, odpowiadającej zarówno potrzebom indywidualnym, jak i zbiorowym. Te ostatnie są realizowane przede wszystkim w węzłach/miejscach interakcji. Ich właściwe przewidzenie, lokalizacja i zagospodarowanie tworzy przestrzeń aktywną, tętniąca życiem, umożliwiającą rozwój kontaktów i wymiany pomiędzy członkami społeczności lokalnej. Jakkolwiek ciąg komunikacyjny jest najczęstszym miejscem interakcji pomiędzy sąsiadami, pozwala on jedynie na nawiązanie relacji krótkotrwałych i powierzchownych. Spotkanie, rozmowa, wspólna aktywność wymagają stworzenia odpowiedniej „infrastruktury" w postaci placów, skwerów, obiektów użyteczności publicznych, które mogą być doraźnie „oswajane" przez użytkowników do konkretnych aktywności. Ich ilość, rodzaj, kształt powinien być dobrze zaplanowany, zarówno pod względem multifunkcjonalności, jak i dostosowania do różnych, zmiennych w czasie potrzeb.
		Postulaty USER: • Miejsca spotkań/"skwery sąsiedzkie" – zagospodarowanie przestrzeni pomiędzy sąsiadującymi budynkami w sposób sprzyjający kontaktom społecznym oraz wpływający pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa. • Spersonalizowanie wnętrz sąsiedzkich. • Stworzenie ogrodu, pawilonu - miejsc do wspólnego użytkowania mieszkańców. • Zintegrowanie systemu komunikacji wirtualnej z komunikacją w przestrzeni fizycznej. • Wielofunkcyjne centra kultury/sąsiedzkie –

		stworzenie bądź wyznaczenie miejsc kontaktów społecznych w przestrzeni publicznej dla poszczególnych sąsiedztw (pomiędzy sąsiadującymi budynkami) i dla całego osiedla (przestrzeni publicznej bądź przestrzeni publicznej połączonej z budowlą), sieć skwerów „sąsiedzkich" powiązanych z urządzeniami rekreacyjnymi. • Zwiększenie wykorzystania lokalnego targowiska jako miejsca wymiany towarów pomiędzy mieszkańcami, organizacji kultury sąsiedzkiej. • Zaangażowanie mieszkańców w urządzanie przestrzeni współużytkowanych.

5. Źródła finansowania projektów wypracowanych w ramach Lokalnego Planu Działania.

Przez finansowanie Lokalnego Planu Działania należy rozumieć finansowanie wszystkich przedsięwzięć i projektów planowanych do realizacji na obszarze objętym Planem.

Realizacja zadań określonych w Lokalnym Planie Działania wymaga znacznych nakładów finansowych i współdziałania różnych podmiotów. W zależności od rodzaju projektu oraz beneficjenta (realizatora), różne będą źródła finansowania działania czy projektu. Beneficjentem zaś, co do zasady, jest właściciel nieruchomości, objętej działaniem projektowym. To właśnie on posiadać będzie kompetencję oraz w pewnym zakresie samodzielność zarówno w pozyskiwaniu, wykorzystywaniu, jak i rozliczaniu środków na realizację projektu.

W zależności od skali wypracowanego projektu przy realizacji zadań wynikających z LPD beneficjent może korzystać ze:

1) środków własnych – w przypadku samorządu gminnego oraz jego jednostek organizacyjnych będzie to budżet miasta oraz budżet dzielnicy IV
2) źródeł finansowania zewnętrznego, w szczególności środków pochodzących z funduszy krajowych oraz zagranicznych, w szczególności funduszy Unii Europejskiej i

funduszy Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu Finansowego EOG, a także w razie możliwości ze środków prywatnych

Potencjalne źródła finansowania projektów wynikających z Lokalnego Planu Działania

Źródło finansowania projektów	**Charakterystyka źródła finansowania projektów**
Budżet Miasta Krakowa	**Zadania własne GMK** Zadania należące do właściwości Gminy będą sfinansowane ze środków publicznych, pod warunkiem ujęcia ich w budżecie miasta, a w przypadku zadań wieloletnich – w wieloletniej prognozie finansowej. Projekt budżetu na dany rok wraz z projektem uchwały w sprawie WPF lub jej zmiany jest przedstawiany Radzie Miasta oraz regionalnej izbie obrachunkowej (celem zaopiniowania) w terminie do 15 listopada roku poprzedzającego rok budżetowy. Warto też wspomnieć, ze od kilku lat obserwowany jest wzrost zarówno dochodów jak i wydatków budżetu miasta oraz coraz większy jest zastrzyk bezzwrotnych środków finansowych na realizację projektów z zagranicznych źródeł finansowych. W ramach Budżetu Miasta Krakowa finansowane będą projekty/zadania własne Miasta realizowane przez MJO, zlokalizowane na obszarze osiedli, bądź mające na nie oddziaływanie. Z Budżetu będą finansowane projekty jednolite pod względem montażu finansowego, czyli projekty GMK finansowane wyłącznie ze środków własnych Miasta oraz projekty uwzględniające montaż finansowy, w tym w szczególności: • projekty finansowane i współfinansowane ze środków dostępnych w ramach programów operacyjnych regionalnego i krajowych,

	• projekty realizowane w formule PPP
	Budżet obywatelski To forma konsultacji społecznych w sprawie przeznaczenia części wydatków z budżetu miasta Krakowa na wskazane przez mieszkańców projekty mieszczące się w kompetencjach gminy. Na budżet obywatelski miasta Krakowa przeznacza się środki finansowe wyodrębnione na ten cel w budżecie Miasta Krakowa oraz Wieloletniej Prognozie Finansowej. Zadania finansowane z budżetu obywatelskiego mogą mieć charakter lokalny lub ogólnomiejski: **Zadania o charakterze lokalnym** realizowane są w ramach środków wydzielonych do dyspozycji Dzielnic Miasta Krakowa **Zadania o charakterze ogólnomiejskim** realizowane są w ramach środków wyodrębnionych na ten cel w budżecie Miasta Krakowa. Zadanie do realizacji w ramach budżetu obywatelskiego może być zgłoszone przez każdego mieszkańca Krakowa**.** Zgłoszone przez mieszkańców propozycje zadań podlegają weryfikacji przez właściwe komórki organizacyjne Urzędu Miasta Krakowa lub miejskie jednostki organizacyjne. One też mogą dokonać właściwej wyceny zadania. Z zadań oznaczonych jako „przyjęte" tworzona jest lista projektów (wraz z nazwę zadania, krótki opis, szacunkowy koszt realizacji), które poddane będą pod głosowanie mieszkańców. Za wybrane do realizacji uznaje się zadania, które uzyskały największą liczbę punktów, aż do wyczerpania puli środków przeznaczonych na budżet obywatelski. Na realizację przedsięwzięć w ramach budżetu obywatelskiego miasta Krakowa w 2014 r. przeznaczono 4,5 miliona złotych. W kolejnych latach budżet ten ma być stopniowo zwiększany.
	Z budżetu dzielnicy finansowane są tzw. zadania własne, do których należy (zgodnie ze statusem dzielnicy): 1) Wybór, planowanie i ocena realizacji zadań dotyczących

	bezpośrednio obszaru Dzielnicy i służących zaspokajaniu potrzeb jej mieszkańców w następujących dziedzinach: a) prac remontowych szkół podstawowych, gimnazjów, przedszkoli oraz żłobków, b) budowy, modernizacji, prac remontowych: ogródków jordanowskich, zieleńców, skwerów, c) budowy, modernizacji, prac remontowych: miejskiej infrastruktury drogowej w zakresie niektórych dróg, d) budowy, modernizacji, prac remontowych osiedlowej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, e) lokalnych wydarzeń: oświatowych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych, f) programu poprawy bezpieczeństwa dla Gminy Miejskiej Kraków - "Bezpieczny Kraków", g) dzielnicowych programów wspierania osób niepełnosprawnych, h) dzielnicowych programów ochrony zdrowia i profilaktyki zdrowotnej, i) dzielnicowych programów wspierania działalności miejskich placówek: oświaty, kultury, sportu, pomocy społecznej i zdrowia, j) współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na obszarze Dzielnicy, k) komunikacji z mieszkańcami Dzielnicy. Projekty leżące w zakresie zadań własnych będą mogły być wpisane do budżetu dzielnicy i realizowane z tego źródła.
	Inicjatywa Lokalna Realizacja zadań publicznych na rzecz społeczności lokalnej przez GMK i mieszkańców w ramach Inicjatywy Lokalnej i instrumentu działającego na podstawie w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

	Zadania zlecone przez Miasto organizacjom pozarządowym. projekty będące zleconymi zadaniami organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w ustawie o działalności pożytku publicznego i wolontariacie realizacji zadań publicznych poprzez powierzanie lub wspieranie wykonywania zadań publicznych wraz z udzielaniem dotacji na realizację lub dofinansowanie tych zadań w trybie otwartego konkursu ofert.

Środki krajowe	- **Narodowy/Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska** poprzez dotacje i pożyczki w ramach realizowanych programów np.:
	  - KAWKA - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych, odnawialnych źródeł energii
	  - System zielonych inwestycji - GIS
	  - SOWA – Energooszczędne oświetlenie uliczne
	- **Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej** poprzez otwarte konkursy ofert w ramach realizowanych programów np.:
	  - Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu
	  - Świetlica-Dzieci - Praca
	- **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego** poprzez dotacje w ramach realizowanych programów np.
	  - Rozwój Infrastruktury Kultury - Infrastruktura Domów Kultury
	  - Promocja literatury i czytelnictwa – Partnerstwo publiczno-społeczne
	  - Edukacja
	- **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych** poprzez dofinansowanie w ramach realizowanych programów np.:
	  - Aktywny Samorząd
	  - Wsparcie Inicjatyw

Środki europejskie	Wielkość własnych środków budżetowych nie jest adekwatna do potrzeb wynikających z planowanych do realizacji zadań. Dlatego ważne jest dążenie do pozyskania funduszy ze źródeł zewnętrznych i

	realizowanie priorytetowo tych zadań, które otrzymają lub maja szanse otrzymać dofinansowanie zewnętrzne. Jednym z ważniejszych źródeł finansowania projektów są fundusze Unii Europejskiej oraz z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i Mechanizmu EOG. **Fundusze Europejskie** Zarówno na zadania leżące w gestii Gminy, jak i wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych można ubiegać się o dofinansowanie ze środków europejskich, przede wszystkim w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko. Warunkiem ubiegania się o dofinansowanie jest zapewnienie wkładu własnego w wysokości zgodnej z wymaganiami danej osi priorytetowej oraz konkretnego konkursu. Na działania z zakresu mieszkalnictwa, w tym zmian w przestrzeni publicznej osiedli mieszkaniowych, będzie można pozyskać środki przede wszystkim z programu wdrażanego na poziomie regionalnym oraz - na duże inwestycje – z programu krajowego. Poniżej wymienione zostały osie priorytetowe oraz działania, w ramach których będzie można uzyskać wsparcie. W zależności od decyzji Instytucji Zarządzającej danym programem, dofinansowanie może być bezzwrotne, jak i zwrotne w formie np. preferencyjnej pożyczki. **Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020** 1) **Działanie 4.1 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii, Poddziałanie 4.1.1 Rozwój infrastruktury produkcji energii ze źródeł odnawialnych** Typy projektów: ➢ wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych

	➢ wytwarzanie energii cieplnej ze źródeł odnawialnych ➢ wytwarzanie energii w ramach wysokosprawnej kogeneracji ze źródeł odnawialnych ➢ projekty kompleksowe wykorzystujące OZE do wytwarzania energii cieplnej i elektrycznej Beneficjenci: m.in. jednostki samorządu terytorialnego, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, instytucje kultury. 4) **Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 6.1.2 Organizacja wydarzeń kulturalnych** Typy projektów: ➢ organizacja wydarzeń kulturalnych, artystycznych, interdyscyplinarnych Beneficjenci: m.in. JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, kościoły i związki wyznaniowe, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki, przedsiębiorcy. **5) Działanie 6.1 Rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego, Poddziałanie 6.1.5 Regionalna sieć tras rowerowych** Typy projektów: ➢ rozwój zintegrowanej sieci głównych tras rowerowych w regionie Beneficjenci: m.in. JST, ich związki i stowarzyszenia, jednostki organizacyjne JST posiadające osobowość prawną, kościoły i związki wyznaniowe, osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki, przedsiębiorcy. 6) **Działanie 8.3 Wsparcie na zakładanie działaności gospodarczej, Poddziałanie 8.3.1 Wsparcie na zakładanie działaności gospodarczej w formie dotacji** Typy projektów: ➢ kompleksowe wsparcie dla zakładania działalności gospodarczej w formie dotacji **Poddziałanie 8.3.2 Wsparcie na zakładanie działaności gospodarczej w tym w formie instrumentów zwrotnych** Typy projektów:

	➢ kompleksowe wsparcie dla zakładania działalności gospodarczej w tym w formie instrumentów zwrotnych Grupa docelowa (odbiorcy wsparcia): Osoby pozostające bez pracy w wieku 30 lat i więcej zainteresowane założeniem działalności gospodarczej. 7) **Działanie 11.1 Rewitalizacja miast, Poddziałanie 11.1.1 Rewitalizacja głównych ośrodków miejskich w regionie** Typy projektów: ➢ przebudowa, rozbudowa, modernizacja i adaptacja obiektów infrastrukturalnych z przeznaczeniem na cele społeczne, obejmujące np. obiekty rekreacyjne (place zabaw, boiska, ścieżki zdrowia), obiekty infrastruktury kulturalnej, obiekty wielofunkcyjne; ➢ działania prowadzące do ożywienia gospodarczego rewitalizowanych obszarów (np. zagospodarowanie przestrzeni na cele gospodarcze); ➢ zagospodarowanie przestrzeni na cele publiczne lub społeczne (np. place, skwery, parki); ➢ modernizacje, renowacje budynków użyteczności publicznej poprawiające ich estetykę zewnętrzną ➢ modernizacje, renowacje części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych (dachy, fasady, okna i drzwi w fasadzie, klatki schodowe i korytarze, windy). W ramach wskazanych powyżej typów projektów (wyłącznie jako element projektu) możliwa jest: • budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja podstawowej infrastruktury komunalnej (np. sieci i urządzeń wodociągowych, kanalizacyjnych, gazowych, ciepłowniczych, elektrycznych, telekomunikacyjnych) na obszarze objętym projektem, w celu zapewnienia dostępu rewitalizowanym obiektom i terenom do podstawowych usług komunalnych; • budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja infrastruktury drogowej poprawiającej dostępność do rewitalizowanych obiektów i terenów – w wysokości nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowalnych projektu. Beneficjenci: m.in. JST, ich związki i stowarzyszenia, instytucje kultury, partnerzy społeczni i gospodarczy (w tym organizacje pozarządowe), spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS Projekty realizowane będą na podstawie **Lokalnego Programu**

	Rewitalizacji (LPR) opracowywanego na podstawie metodyki przedstawionej przez IZ RPO WM 2014-2020. Wspierane będą działania inwestycyjne **służące rozwiązywaniu zdiagnozowanych problemów społecznych.**
Środki własne podmiotów niepublicznych oraz PPP	Ze środków własnych podmiotów niepublicznych będą finansowane projekty realizowane wyłącznie ze środków własnych tychże podmiotów oraz projekty uwzględniające montaż finansowy, w tym w szczególności tzw. wkład własny: dla projektów finansowanych i współfinansowanych ze środków krajowych i zagranicznych oraz przedsięwzięcia w formule Partnerstwa Publiczno-Prywatnego z Miastem. Niektóre projekty będą mogły być finansowane również ze środków prywatnych. Przewidywane jest poszukiwanie sponsorów, którzy gotowi będą zrealizować część lub całość danego projektu ze środków własnych lub w ramach Partnerstwa Publiczno – Prywatnego zgodnie z ustawą o PPP.

6. Podsumowanie

Lokalny Plan Działania stanowi rezultat wspólnej pracy grupy ludzi, którzy pracowali przez czas trwania projektu nad poprawą jakości przestrzeni publicznej osiedla Azory. Wskazano w nim problemy, możliwe działania i możliwości ich finansowania do osiągnięcia celu. LPD dla Azorów to część większego przedsięwzięcia, które w obecnej fazie przyjmuje formę pilotażową polegającą na praktycznej weryfikacji możliwości opracowania programu rehabilitacji metodami partycypacyjnymi – z bezpośrednim udziałem mieszkańców. Istotą tych działań wspólna praca przedstawicieli Miasta i jego instytucji z mieszkańcami w formie spotkań i warsztatów, w trakcie których wypracowano wspólne stanowisko odnośnie możliwych działań zmierzających do poprawy jakości przestrzeni publicznej osiedla. Końcowy dokument – Lokalny Plan Działania powstał, by zebrać w spójną całość pojedyncze, ale wzajemnie uzupełniające się działania. LPD dla Azorów stanowi zaczątek, a zarazem gotowy wkład do przyszłego programu rehabilitacji dla Azorów, obejmującego szereg innych dziedzin, w odniesieniu do których podjęte winny być działania naprawcze, mające przyczynić się do zmiany

jakości życia. Taki dokument jest z kolei niezbędny, by pozyskać na konkretne projekty dofinansowanie

Efektem powyższych działań pilotażowych ma być MIEJSKI PROGRAM REHABILITACJI - przyjęty uchwałą RMK, miejski dokument o charakterze kierunkowym, w którym, oprócz generalnej diagnozy, strategii, zasad i reguł działania znajdą się także wzorcowe dokumenty określające sposób przygotowania lokalnych programów lub planów działania dotyczących poszczególnych osiedli lub ich zespołów. Podstawową zasadą programu rehabilitacji będzie jego wdrażanie poprzez oddanie inicjatywy przystąpienia do programu poszczególnym osiedlom, bądź ich zespołom. Zakres programu/planu, jak również formę jego implementacji, określają sami inicjatorzy. Może on obejmować kompleksową rehabilitację, bądź też tylko niektóre spośród możliwych dziedzin

Działania na szczeblu lokalnym prowadzone w ramach projektu USER to coś więcej niż konsultacje społeczne organizowane dla oceny projektów opracowanych przy biurkach urzędników. Tutaj każdy mieszkaniec ma poczucie, że decyduje o losie swojego najbliższego otoczenia. Doświadczenia zdobyte dzięki takim projektom jak USER są cenne dla realizacji innych inicjatyw oddolnych jak np. aktywizacja społeczności lokalnej czy tworzenie budżetu partycypacyjnego. Środki na wypracowane projekty znaleźć się mogą, w zależności od skali przedsięwzięcia w budżecie gminnym, dzielnicowym oraz pozyskiwane będą z funduszy europejskich. Ponadto już teraz poszukiwani są prywatni sponsorzy, którzy mogą być zainteresowani współpracą z Urzędem Miasta Krakowa oraz lokalną społecznością Azorów i uznają, że warto finansować wspólnie wypracowane projekty zgodnie z wypracowanym wspólnie Lokalnym Planem Działania dla osiedla Azory.